

«Basel» Сақтандыру компаниясы АҚ
Директорлар Кеңесі
БЕКІТКЕН
2025 жылғы 01 сәуірдегі No 09/25 хаттама

«Basel» Сақтандыру компаниясы АҚ
ЖҮКТЕРДІ ЕРІКТІ САҚТАНДЫРУ
ЕРЕЖЕЛЕРІ

Алматы қ., 2025 ж.

МАЗМҰНЫ:

1. Жалпы ережелер
2. Сақтандыру объектісі
3. Сақтандыру жағдайы
4. Сақтандыруға жатпайтын жағдайлар және сақтандыруды шектеу. Сақтандырушыны сақтандыру төлемінен босату негіздері
5. Сақтандыру сомасы. Франшиза
6. Сақтандыру сыйлықақысы. Төлеу тәртібі мен мерзімі
7. Сақтандыру шартын жасасу тәртібі
8. Сақтандыру шартының әрекет ету мерзімі мен орны
9. Тараптардың құқықтары мен міндеттері
10. Сақтандыру шарты әрекет еткен кезде сақтандыру тәуекелі артуының салдары
11. Сақтандыру жағдайы орын алған кездегі әрекеттер
12. Сақтандыру төлемін жасау туралы мәселені қарау үшін қажетті құжаттар
13. Сақтандыру төлемін жасау тәртібі мен ережелері
14. Шығындардың мөлшерін анықтау
15. Сақтандырушының сақтандыру төлемін жүзеге асыру туралы мәселені қарауы
16. Қосарлы сақтандыру
17. Суброгация
18. Тараптардың жауапкершілігі
19. Сақтандыру шартындағы өзгерістер мен толықтырулар
20. Дауларды шешу тәртібі
21. Қосымша ережелер

1. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

- 1.1. Осы «BASEL» Сақтандыру компаниясы АҚ Жүктерді сақтандыру ережелері (бұдан әрі – «Ережелер») Қазақстан Республикасының 1999 жылғы 1 шілдедегі № 409-І Азаматтық кодексіне, Қазақстан Республикасының «Сақтандыру қызметі туралы» 2000 жылғы 18 желтоқсандағы №126-ІІ Заңына және Қазақстан Республикасының басқа да нормативтік-құқықтық актілеріне сәйкес дайындалды.
- 1.2. «BASEL» Сақтандыру компаниясы АҚ Ережелердің шарттарында мүліктің сақталуына мүдделі, соның ішінде жүк жөнелтуші, жүк алушы, тасымалдаушы, кемеден жүк тасымалдаушы, экспедиторлар болып табылатын заңды (меншік түріне қарамастан) немесе жеке тұлғалармен (азаматтығына қарамастан) (бұдан әрі – «Сақтанушы») жүктерді ерікті сақтандыру шартын (бұдан әрі – «Сақтандыру шарты») жасасу жолымен ерікті сақтандыруды жүзеге асырады.
- 1.3. Ережелерде келесі түсініктер қолданылады:
 - 1) **абандон** – Сақтанушының/Сақтандырылушының/Пайда алушының сақтандырылған жүктің толық жойылу мөлшерінде сақтандыру төлемін жасау туралы талап қою мақсатында Сақтандырушының пайдасына жоғалған немесе бүлінген жүкке меншік құқығынан ерікті түрде жазбаша бас тартуы.
 - 2) **Пайда алушы** – Сақтандыру шартында сақтандыру төлемін алушы ретінде көрсетілген тұлға;
 - 3) **жүк жөнелтуші** – тасымалдаушымен жүк тасымалдау шартын жасасқан тұлға. Өртүрлі көлік түрлерін пайдалана отырып жүктерді тасымалдау кезінде (аралас тасымалдар), бірінші тасымалдаушымен тасымалдау шартын жасасқан тұлға жүк жөнелтуші болып табылады, егер жүкті сақтандыруға арналған өтініште өзге жаңдай көрсетілмесе;
 - 4) **жүк алушы** – тасымалдау шарты негізінде немесе өзге де заңды негізде жүкті алуға уәкілетті тұлға;
 - 5) **Сақтандырылушы** – өзіне қатысты сақтандыру жүзеге асырылатын тұлға. Сақтандырылушы ретінде тағайындалатын тұлғаның жүкке қатысты оның иеленуіне, пайдаланылуына және билік етуіне байланысты мүліктік мүддесі болуы тиіс;
 - 6) **тасымалдаушы** – көлік құралын меншік құқығында немесе өзге де заңды негіздерде иеленетін, жолаушыларды, багажды, жүктер мен пошта жөнелтілімдерін ақы төлеп немесе жалдау бойынша тасымалдау жөнінде қызмет көрсететін және бұған белгіленген тәртіппен берілген тиісті рұқсаты бар жеке немесе заңды тұлға;
 - 7) **Сақтандырушы** – «BASEL» сақтандыру компаниясы АҚ»;
 - 8) **Сақтанушы** – Сақтандырушымен жүктерді Сақтандыру шартын жасасқан тұлға.
 - 9) **Экспедитор** – сыйақы және басқа тараптың (жүкті жөнелтуші, жүкті алушы клиент немесе экспедитордың қызметтеріне мүдделі өзге тұлға) есебінен, экспедиция шартымен белгіленген, жүктерді тасымалдауға байланысты қызметтерді орындауға немесе ұйымдастыруға, оның ішінде клиенттің атынан немесе өз атынан жүк тасымалы шартын (шарттарын) жасасуға міндетті жеке немесе заңды тұлға;
 - 10) **авария** – көлік құралының жүгі бар және оның қатысуымен жүру процесінде туындаған, көлік құралының конструктивтік бұзылуына, жүктің толық немесе ішінара жойылуына немесе оның зақымдалуына әкеп соққан оқиға;
 - 11) **багаж** – тиісті көлік түрінің жолаушылар мен багажды тасымалдау ережелерінде белгіленген нормалар аясында көлік құралының багаж бөлімшесінде буып-түйілген және тасымалданатын жолаушы мүлкі;
 - 12) **вандализм** – жүкті қасақана бүлдіру;

- 13) **жарылыс** – құрбандарға, қирауға, апаттарға, техногендік аварияларға, сондай-ақ төтенше жағдайларға әкелуі мүмкін шектеулі көлемде энергияның тым көп мөлшерінің жылдам босатылу процесі;
- 14) **жойылу** – сақтандыру жағдайының нәтижесінде жүкті жою немесе оны объектіні бастапқы мақсаты бойынша пайдалану мақсатында қалпына келтіру немесе жөндеу мүмкін болмайтындай дәрежеде бүліну;
- 15) **тонау** – жүкті ашық ұрлау;
- 16) **жүк** – тасымалдаушыға тиесілі емес және ол тасымалдау шартын ресімдей отырып, тасымалдауға (тасымалға) қабылдайтын тауар, мүлік, басқа да объектілер. Осы Ережелерге сәйкес жүкке багаж бен жүк-багаж да жатады;
- 17) **жүк багажы** – жолаушылар және пошта-багаж поезында тасымалдауға қабылданған тауар, мүлік, басқа да объектілер;
- 18) **диспаша** – теңіз тасымалы кезінде жалпы авария дерегін белгілейтін, диспашер жасаған және теңіз кемесінің, жүктің және фрахт иелерінің арасында залалдарды бөлу үшін қызмет ететін акт;
- 19) **диспашер** – жалпы авария бойынша шығыстарды бөлу жөніндегі есептерді жасайтын теңіз құқығы саласындағы маман (диспаша);
- 20) **тасымалдау шарты** – тасымалдаушы мен жүк жөнелтуші арасындағы Келісім, оған сәйкес тасымалдаушы өзіне сеніп тапсырылған жүкті межелі пунктке жеткізуге және жүк алушыға беруге міндеттенеді, ал жүк жөнелтуші жүк тасымалдағаны үшін ақы төлеуге міндеттенеді. Тиісті көлік түрінің қолданыстағы заңнамасының талаптарына сәйкес ресімделген тасымалдау құжаты (көлік жүкқұжаты, коносамент және т. б.) тасымалдау шартының жасалғанын растау болып табылады;
- 21) **экспедиция шарты** – бір тарап (экспедитор) сыйақы үшін және екінші тараптың (жүк жөнелтуші, жүк алушы клиенттің немесе экспедитордың қызметіне мүдделі өзге де тұлғаның) есебінен экспедиция шартында айқындалған, жүк тасымалдауға байланысты қызметтерді орындауға немесе орындауды ұйымдастыруға, оның ішінде клиенттің атынан немесе өз атынан жүк тасымалдау шартын (шарттарын) жасасуға міндеттенетін келісім;
- 22) **жол-көлік оқиғасы (ЖКО)** – жүк тасымалдайтын автокөлік құралының жолда жүруі процесінде және оның қатысуымен туындаған, сақтандырылған жүктің бүлінуіне әкеп соққан оқиға;
- 23) **ұрлық** – жүкті жасырын жымқыру;
- 24) **көлік құралының коммерциялық жарамсыздығы** – тасымалданатын жүктің сақталуына қатер төндіретін шанақ тұтастығының бұзылуы, есіктердің, люктердің, төгу аспаптарының, бекіту-пломбалау құрылғыларының және т. б. ақаулығы;
- 25) **жүктің жетіспеуі** – жүк алушыға берілген орындардың, жүк бірлігінің немесе салмағының нақты санының олардың тасымалдау құжатында көрсетілген деректерге сәйкес келмеуі;
- 26) **жүктің толық келмеуі** – заңдарда немесе тасымалдау шартында белгіленген жеткізу мерзімі аяқталғаннан кейін Сақтандыру шартында көрсетілген межелі пунктке жүктің жеткізілмеуі. Осы Ережеге сәйкес сақтандырылған жүк жойылды деп есептеледі, егер ол жүк алушыға келесі жағдайда берілмесе:
 - ✓ **әуе, автомобиль, темір жол, ішкі су көлігімен тасымалдау кезінде** – қолданыстағы заңнамаға сәйкес есептелген жүкті жеткізу мерзімі өткеннен кейін 30 (отыз) күн ішінде;
 - ✓ **теңіз көлігімен тасымалдау кезінде, сондай-ақ аралас қатынаста тасымалдау (аралас тасымалдар) кезінде** – қолданыстағы заңнамаға сәйкес есептелген жүкті жеткізу мерзімі өткеннен кейін 60 (алпыс) күн ішінде;

- 27) **жалпы авария** – жалпы қауіпсіздік және ортақ теңіз кәсіпорнындағы мүлікті жалпы қауіптен сақтау мақсатында келтірілген, теңіз тасымалдары ережелеріне сәйкес ортақ теңіз кәсіпорны аяқталатын күні және жерде кемеңің, жүктің және фрахттың құнына мөлшерлес кеме, жүк және фрахт арасында бөлінетін залалдар және (немесе) шығыстар;
- 28) **аралас тасымалдау операторы** – аралас тасымалдауды ұйымдастыруды жүзеге асыратын жеке немесе заңды тұлға;
- 29) **ауыстырып тиеу** – жүкті бір көлік құралынан екіншісіне қайта тиеусіз жүзеге асырылатын, жүкті көліктің бір түрінен екіншісіне беру;
- 30) **жүкті тасымалдау** – жүкті тасымалдау шартының негізінде жөнелту пунктінен межелі пунктке тасымалдау (орнын ауыстыру);
- 31) **қайта тиеу** – жүкті бір көлік құралынан екіншісіне ауыстыру;
- 32) **толық жоғалту (жойылу)** – Сақтанушы (Сақтандырылушы) үшін сақтандырылатын тәуекелдердің әсері нәтижесінде жүктің қайтарымсыз жоғалуы. Толық жоғалту (жойылу) деп келесі танылады:
- а) зақымдалуынан:
- ✓ жүк қалпына келтіруге жатпаса;
 - ✓ жүкті қалпына келтіруге (жөндеуге) шығындар оның құнының 80% асса (экономикалық тиімсіз);
- б) жүктің толық келмей қалуы;
- 33) **жүкті зақымдау (бүлдіру)** – жүктердің сапар жолында оның мақсатына байланысты өз қасиеттерін ішінара немесе толық жоғалтуы;
- 34) **өрт** – адамдардың өмірі мен денсаулығына қатер төндіретін, зиян келтіретін, сондай-ақ жүкке материалдық залал келтіретін бақылаусыз жану;
- 35) **тауарлық түрінің жоғалуы** – сауда желісінде өткізуге жататын тауар ретінде жүкке тән тұтынушылық қасиеттерінің, сапаларының немесе сипаттамаларының жоғалуы;
- 36) **қарақшылық** – жүкті ұрлау мақсатында шабуыл жасалған адамның өміріне немесе денсаулығына қауіпті зорлық-зомбылықпен немесе осындай зорлық-зомбылықты тікелей қолдану қатерімен ұштасқан шабуыл жасау;
- 37) **аралас тасымал** – бірыңғай тауар-көлік жүкқұжаты (бірыңғай коносамент) бойынша екі немесе одан да көп көлік түрлерімен тасымалдау;
- 38) **табиғи апаттар** – геофизикалық (жер сілкінісі, жанартаудың атылуы, цунами), геологиялық (көшкін, сел, опырылу, көшкін, құлама шайынды), метрологиялық (9-11 баллдық дауыл, 12-15 балл дауыл, құйын, торнадо, тайфун, су тасқыны, бұршақ, найзағайдың түсуі) қауіпті табиғи құбылыстар мен табиғи өрттердің салдарынан қалыптасқан төтенше жағдайлар;
- 39) **соқтығысу** – жүк тиелген көлік құралының қозғалатын және қозғалмайтын объектілермен соқтығысуы;
- 40) **сақтандыру қорғанысы** – Сақтандырушының заңды міндеттемемен қамтамасыз етілген, Сақтандырылушыға сақтандыру жағдайы басталған кезде залалдың материалдық өтемін сақтандыру төлемі нысанында беруге дайындығы;
- 41) **сақтандыру мүддесі** – жинақтаушы Сақтандыру шарты бойынша көзделуі мүмкін оқиғаларды қоспағанда, Сақтанушының (Сақтандырылушының, Пайда алушының) тәуекелдерді болғызбауға және сақтандыру жағдайының туындауына жол бермеуге мүліктік мүддесі;
- 42) **сақтандыру аумағы** – сақтандыру шартында көрсетілген, оған сақтандыру қорғанысының күші қолданылатын аумақ. Сақтандыру аумағы жүкті тасымалдау бағдарымен (оның бір бөлігімен) сәйкес келеді;
- 43) **көлік құралының техникалық ақаулығы** – жүктерді тасымалдау кезінде көлік құралын техникалық пайдалануға әсер ететін конструкциялық агрегаттардың, тораптар мен бөлшектердің сынуы, бүлінуі;

- 44) **көлік құралы** – жүкті тасымалдауға арналған көліктің жылжымалы құрамының бірлігі;
 - 45) **жоғалту** – тасымалдаушының жүкті нақты жойылуы, ұрлануы, уәкілетті емес адамға берілуі және т. б. салдарынан болған-болмағанына қарамастан, белгіленген жеткізу мерзімі өткеннен кейін межелі пунктке жеткізбеуі;
 - 46) **залал** – сақтандырылған тәуекелдердің басталуы нәтижесінде туындаған, Сақтандырылушының жүгінің жоғалуынан (жойылуынан), жетіспеуінен және (немесе) зақымдануынан (бүлінуінен) туындаған мүлдіктік шығындары;
 - 47) **фрахташы** – жолаушыларды, багажды және жүктерді тасымалдау үшін бір немесе бірнеше рейстерге бір немесе бірнеше көлік құралдарының сыйымдылығының барлығын немесе бір бөлігін ақы үшін кемені екінші Тарапқа (жалдаушыға) ақы үшін беретін жалдау шартының (чартердің) тарабы;
 - 48) **экспедитор** – экспедиция шартында айқындалған, жүк тасымалдауға байланысты қызметтерді орындауға немесе орындауды ұйымдастыруға, оның ішінде клиенттің атынан немесе өз атынан жүк тасымалдау шартын (шарттарын) жасасуға міндеттеме алған экспедиция шартының тарапы;
 - 49) **жымқыру** – жүктің меншік иесіне немесе өзге де иеленушісіне залал келтірген, кінәлі адамның немесе басқа да адамдардың пайдасына пайдакүнемдік мақсатта жасалған, жүкті құқыққа қарсы өтеусіз алып қою және (немесе) оның айналымы;
 - 50) **тасымалдаушының жүкті ұстап қалуы** – тасымалдаушының тасымалдаушыға тасымалдауға берілген жүктер мен багажды өзіне тиесілі тасымалдау төлемақысын және тасымалдау жөніндегі басқа да төлемдерді қамтамасыз ету үшін ұстап қалу құқығы;
 - 51) **тасымалдаушының жүкті өткізуі** – жүк алушы сақтаудың ерекше жағдайларын талап ететін (тез бүлінетін) жүкті алу жөніндегі міндеттемелерді орындаудан жалтарған жағдайда, жүк жөнелтушінің мұндай жүкті сақтау мүмкін болмаған және оның бүлінуіне әкеп соғуы мүмкін болған кезде оған қалай билік ету керектігі туралы нұсқаулары болмаған кезде тасымалдаушының жүкті өткізу құқығы;
 - 52) **экспедитордың жүкке иелік етуі** – экспедитор экспедициялық қызметтер үшін алуға тиіс сыйақының төленбеуіне байланысты экспедитордың жүкті ұстап қалу құқығы;
 - 53) **ХЖТК** – халықаралық жүк тасымалы туралы келісім.
 - 54) **Дерекқорды қалыптастыру және жүргізу жөніндегі ұйым (бұдан әрі - ұйым)** - акционерлік қоғам ұйымдық-құқықтық нысанында құрылған, дауыс беретін акцияларының жүз пайызы Ұлттық Банкке тиесілі коммерциялық емес ұйым. Ұйым “Сақтандыру қызметі туралы” Заңның және сақтандырудың міндетті түрлерін реттейтін Қазақстан Республикасының жекелеген заңдарының негізінде сақтандырудың міндетті және ерікті түрлері, қайта сақтандыру, бірлесіп сақтандыру, бірлескен қайта сақтандыру дерекқорын қалыптастырады және жүргізеді.
- 1.4. Сақтандырушы Сақтанушыға тиесілі жүктерді (бұдан әрі – «жүктер») сақтандыруды жүзеге асырады немесе олардың сақталуы үшін Сақтанушы/Сақтандырылушы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жауап береді.
- 1.5. Жүктердің әртүрлі партияларын белгілі бір мерзім ішінде ұқсас талаптармен жүйелі сақтандыру жүктерді сақтандырудың бас шарты (бұдан әрі – «**Басты шарт**») негізінде жүзеге асырылуы мүмкін, бұл ретте жүктің әрбір партиясы бойынша Сақтандырушы белгілеген нысан бойынша жеке сақтандыру шарты (бұдан әрі – «**Бір тасымалдауға арналған шарт**») жасалады.

- 1.6. Бас шарт жасаспай жүкті бір тасымалдауды сақтандыру біржолғы сақтандыру шарты (бұдан әрі – «**Біржолғы шарт**») бойынша жүзеге асырылады. Ереже шеңберінде Бас Шарт, бір тасымалдауға арналған шарт және бір жолғы шарт бұдан әрі мәтін бойынша бірге «Сақтандыру шарты» деп аталады.
- 1.7. Жүктерді сақтандыру кезінде Сақтанушы жүкті сақтауға мүдделі жеке немесе заңды тұлға болып табылуы мүмкін, мысалы: жүк жөнелтуші, жүк алушы, тасымалдаушы, фрахташы, экспедитор, аралас тасымалдау операторы.
- 1.8. Сақтандыру шарты бойынша Сақтанушы сақтандыру сыйлықақысын төлеуге міндеттенеді, ал Сақтандырушы Сақтандыру шартында көзделген сақтандыру жағдайы басталған кезде Пайда алушыға Сақтандыру шартында айқындалған сақтандыру сомасы шегінде сақтандыру төлемін жасауға міндеттенеді.
- 1.9. Сақтандырушы сақтандырылған жүкке залал келтірілген жағдайда сақтандыру сыйлықақысын төлеу шартымен сақтандыру шартында белгіленген тәртіппен және мерзімдерде, сондай-ақ Сақтанушы (сақтандырылушы) сақтандыру шартында және сақтандыру ережелерінде белгіленген барлық сақтандыру шарттарын орындаған кезде сақтандыру қорғанысын ұсынады.
- 1.10. Сақтанушыда, Сақтандырылушыда немесе Пайда алушыда сақтандырылған жүкті сақтауға мүдделілік болмаған кезде жасалған сақтандыру шартын сот жарамсыз деп тануы мүмкін.

2. САҚТАНДЫРУ ОБЪЕКТІСІ

- 2.1. Сақтандыру шартында аталған тәуекелдердің басталуы нәтижесінде тасымалдау тәсіліне қарамастан, жүкті иеленумен, пайдаланумен және оған билік етумен, сондай-ақ тасымалдау кезінде жүктің немесе оның бір бөлігінің жоғалуы (жойылуы), жетіспеуі және (немесе) зақымдануы (бүлінуі) салдарынан келтірілген материалдық залалды өтеумен байланысты Сақтанушының (Сақтандырылушының) Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін мүліктік мүдделері сақтандыру объектісі болып табылады.
- 2.2. Жүк және оны тасымалдау тәсілі туралы мәліметтер сақтандыруға берілген өтініште көрсетіледі және Сақтандыру шартын жасасу кезінде толықтай айтылады.
- 2.3. Сақтанушының (Сақтандырылушының) және/немесе Пайда алушының құқыққа қарсы мүдделері сақтандыруға жатпайды.

3. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫ

- 3.1. Сақтандыру жағдайы – Сақтандыру шарты сақтандыру төлемін жасауды көздейтін оқиға. Сақтандыру жағдайы ретінде қарастырылатын оқиғаның оның болу ықтималдығы мен кездейсоқтық белгілері болуы тиіс.
- 3.2. Сақтандыру оқиғасы – салдары сақтандыру жағдайының басталуына әкелуі мүмкін оқиға. Егер сақтандырылған жүктің жоғалуы (жойылуы), жетіспеуі және (немесе) зақымдануы (бүлінуі) орын алса (жиынтықта) сақтандыру оқиғасы сақтандыру жағдайы деп танылады:
 - 1) Сақтандыру шартының әрекет ету (сақтандыру қорғанысы) мерзімінде;
 - 2) Сақтандыру аумағында;
 - 3) Сақтандыру шартында аталған сақтандырылған тәуекелдер орын алуы салдарынан.
- 3.3. Жүктерді сақтандыру шарты келесі стандартты шарттардың негізінде жасалуы мүмкін:

Сақтандыру шарттары	Жүкке тиген залалдың түрі	Сақтандыру тәуекелдері
(A) all transport risks	Жоғалуы (жойылуы), жетіспеуі, зақымдануы (бүлінуі)	1) табиғи апаттар. 2) өрт, жарылыс. 3) авария, соқтығысу. 4) көпірлердің, тоннельдердің құлауы. 5) ұрлық, тонау, қарақшылық, вандализм. 6) кемеңің қайраңға отыруы, жағалауға шағарылуы, кемеңің аударылуы. 7) жүктің борт сыртына апаттық тасталуы немесе жүктің борт сыртына шайылуы.
(B) limited coverage of transport risks	Жоғалуы (жойылуы), зақымдануы (бүлінуі)	1) табиғи апаттар. 2) өрт, жарылыс. 3) авариялар, соқтығысу. 4) көпірлердің, тоннельдердің құлауы. 5) кемеңің қайраңға отыруы, жағалауға шығарылуы, кемеңің аударылуы. 6) жүктің борт сыртына апаттық тасталуы немесе жүктің борт сыртына шайылуы. 7) авария нәтижесінде жүктің портқа түсірілуі. 8) жүкті борт сыртына апаттық тастауға немесе жүктің борт сыртына шайылуы.
(C) minimum coverage of transport risks	Жоғалуы (жойылуы)	1) табиғи апаттар. 2) өрт, жарылыс. 3) апат, соқтығысу. 4) көпірлердің, тоннельдердің құлауы. 5) Жүктің сақтандыру шартында көрсетілген межесіне толықтай келмеуі. 6) кемеңің қайраңға отыруы, жағалауға шығарылуы, кемеңің аударылуы. 7) жүкті борт сыртына апаттық тасталуы немесе жүктің борт сыртына шайылуы.

- 3.4. Сақтандыру шарты Сақтанушы мен Сақтандырушы арасында келісілген, заңнамаға қайшы келмейтін өзге де шарттарда жасалуы мүмкін.
- 3.5. Егер сақтандыру шартымен өзге жағдай көзделмесе, келесілер өтелуге жатады:
- ✓ Жалпы апат бойынша шығындар мен жарналар;
 - ✓ Сақтанушымен (Сақтандырылушымен, Пайда алушымен) жүкті құтқару немесе шығынды азайту мақсатында жасалған барлық қажетті және мақсатты шығындар.
- 3.6. Сақтандыру оқиғасын Сақтанушының (Сақтандырылушының) өтініші бойынша сақтандыру жағдайы деп танығанда олармен жүкке келтірілген залалдың себебін және мөлшерін анықтау бойынша жасалған шығындары өтеледі, егер бұл Сақтандыру шартымен тікелей көзделсе.
- 3.7. Сақтандырушымен келісім бойынша, қосымша сақтандыру сыйлықақысы төленген жағдайда, жүк жөнелтушіге тиесілі емес қоймадағы жөнелту пунктінде және (немесе) межелі пунктінде жүк алушыға берілгенге дейін тасымалдаушыға берілгенге дейін оны сақтау уақытына сақтандырылуы мүмкін. Бұл ретте, егер сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, жүктің барлығының немесе бір бөлігінің жоғалуы (жойылуы), жетіспеуі, зақымдануы (бүлінуі) сақтандыру жағдайына жатады:
- ✓ Табиғи апаттар;

- ✓ Өрт, жарылыс;
 - ✓ Тиеу-түсіру жұмыстар өндірісіндегі және қойма жұмыстарындағы бұзушылықтар;
 - ✓ ұрлық, тонау, қарақшылық;
 - ✓ су құбыры, жылыту немесе кәріз жүйелерінің апаты кезінде, сондай-ақ өрт сөндіру салдарынан жер асты суларының, судың басуы.
- 3.8. Тасымалдаудың ерекше температуралық режимін талап ететін жүкті тасымалдау үшін қолданылатын көлік құралы жүк бөлігінде ауа температурасын автоматты тіркеу құралымен (терморегистратор) жарақтандырылған жағдайда, жүкті Сақтандырушымен келісім бойынша Ережелердің (А) талаптарына сәйкес сақтандыру кезінде жүк рефрижераторлық (тоңазытқыш) қондырғы бұзылған жағдайда, сондай-ақ көлік құралының тасымалдаудың осындай сипаттамаларына сәйкестігі туралы куәлік, халықаралық автомобиль тасымалдарын жүзеге асыруға рұқсат туралы куәлік, тиісті рұқсат карточкалары және жүктерді тасымалдауды жүзеге асыру үшін заңнаманың талаптарына сәйкес болуы міндетті өзге де құжаттар болған кездесактандырылуы мүмкін.
- 3.9. Сақтандыру жағдайының басталғанын, сондай-ақ оған келтірілген залалды дәлелдеу Сақтанушыға (Сақтандырылушыға, Пайда алушыға) жүктеледі.

4. САҚТАНДЫРУҒА ЖАТПАЙТЫН ЖАҒДАЙЛАР ЖӘНЕ САҚТАНДЫРУДЫ ШЕКТЕУ. САҚТАНДЫРУШЫНЫ САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМІНЕН БОСАТУ НЕГІЗДЕРІ

- 4.1. Келесілердің нәтижесінде орын алған жүктің толық көлемде немесе ішінара жойылуы (жоғалуы), жетіспеуі және (немесе) зақымдалуы (бүлінуі) сақтандыру жағдайына жатпайды:
- 1) Мемлекеттік органдардың өкімі бойынша алып қою, тәркілеу, реквизициялау, тыйым салу, жүріп-тұруға, ұстауға немесе жоюға тыйым салу;
 - 2) ірілендірілген жүк орындарын қалыптастыруға қойылатын талаптарды және жүктерді тасымалдау ережелерін, жүкті тиеу мен бекітудің техникалық нормаларын (шарттарын), жүкті көлік құралына тиеуді, орналастыруды және бекітуді регламенттейтін басқа да нормативтік құжаттарды бұзу;
 - 3) жүктің тиісінше буып-түйілмеуі (тығындалуы) (мемлекеттік немесе салалық стандарттарды бұза отырып) немесе жүктің сақталуын (жүкке сәйкес келмеуі) қамтамасыз етпейтін буып-түйілу, сондай-ақ ыдыста немесе көлік құралында тиісті манипуляциялық белгілер болмаған кезде;
 - 4) жүкті зақымдалған күйде жөнелту;
 - 5) осы жүкті тасымалдау үшін көлік құралының оның сақталуын (тасымалданатын жүкке сәйкес келмеуі) қамтамасыз етпейтін жарамсыздығы, жүк тиелгенге дейінгі көлік құралының немесе көтергіш-көлік жабдығының ақаулары, кеменің теңгерімсіздігі және т. б.;
 - 6) тасымалдау маршрутын жол және өзге де қатысы бар қызметтермен келіспеген кезде габаритті емес және (немесе) ауыр салмақты жүкті тасымалдау; инфрақұрылым элементтерінің габариттері мен салмағының өткізу сипаттамаларына сәйкес келмеуі: осындай жүкті тасымалдау үшін көзделмеген көлік құралын пайдалану;
 - 7) Сақтанушының (Сақтандырылушының, Пайда алушының) немесе олардың өкілдерінің хабардар болуымен, бірақ қауіпті жүктердің Сақтандырушысын хабардар етпестен сақтандырылған жүкпен бірге тиеу (сақтау) кезінде;
 - 8) жүктің салмақтық кем шығуын немесе өзінің тұтынушылық қасиеттерінің жоғалуын туғызған ерекше табиғи қасиеттері;
 - 9) температура мен ылғалдылықтың, тоттанудың, тотығудың, түс өзгеруінің әсері;

- 10) жүктің өз салмағымен деформациялануы, өндірістік ақаулар немесе дефектілер;
- 11) кемеңің сулануы, кемеге теңіз, көл немесе өзен, жаңбыр суының ағуы;
- 12) лихтерлерде, баржаларда және басқа да су асты қосалқы құралдарда тасымалдау кезінде, бірақ осындай құралдарды қолдану жергілікті жағдай үшін әдеттегідей болатын жағдайдан басқа;
- 13) жүкті жеткізу мерзімін өткізіп алу және оның салдары (жүкті бүлдіру, құндылығын жоғалту, құнын төмендету және т. б.);
- 14) зең және басқа микроорганизмдердің, құрттардың, кеміргіштердің, құстар мен жәндіктердің әсері;
- 15) жүк тиелген көлік құралын сүйрету кезінде;
- 16) тиеу-түсіру жұмыстарын жүргізу және жүру жолында уақытша сақтау технологиясының бұзылуы.
- 17) Сақтандыру шартында сақтандыру жағдайы ретінде көрсетілмеген оқиғалар (залал келтіру себептері, тәуекелдер).

4.2. Ережелерге сәйкес келесілер өтелмейді:

- 1) Жүктің жетіспеуінен туындаған залал:
 - ✓ Егер жолда жүкке қол жеткізу белгілері болмаған кезде;
 - ✓ кедендік бақылауды жүзеге асырғаннан кейін жүк жөнелтушінің пломбасының орнына салынған жүк жөнелтушінің пломбалары немесе кеден органдарының пломбалары бұзылмаған жарамды көлікпен келген көлік құралында пломбаларды ашу (ілу, қолдан жасау) іздерінің бар-жоғын тіркейтін сараптама (зерттеу) нәтижелері болмаған кезде;
 - ✓ жүк орындарында сыртқы қаптаманың тұтастығы кезінде.
- 2) қаржылық шығындар, оның ішінде жүкті жеткізу мерзімін өткізіп алу салдарынан болған шығындар (кез келген тұрақсыздық айыбы, жіберіп алған пайда, өндірістегі үзілістен болған шығындар, жүктің арзандауы немесе құнсыздануы, бағамдық айырма және т. б.);
- 3) 3) Табиғи кемудің, ұрылудың (сынудың), массаны өлшеу қателігінің белгіленген нормаларынан аспайтын залал;
- 4) көлік құралы иелерінің, кеме жалдаушылардың, экспедиторлардың немесе операторлардың өздерінің ақшалай міндеттемелерін төлем қабілетсіздігінен немесе орындамауынан келтірілген залал;
- 5) тасымалдаушының жүкті ұстап қалуы, тасымалдаушының (экспедитордың) жүкті өткізуі нәтижесінде пайда болған жүк жоғалған жағдайда жүктің барлық немесе бір бөлігінің құны;
- 6) моральдық зиян, іскерлік беделге нұқсан, жанама залал;
- 7) сот шығыстары.

4.3. Сақтандыру ережелері мен шарттарының талаптары бойынша сақтандыру жағдайы деп танылмайды және сақтандыру аумағынан тыс жерде болған оқиғалар нәтижесінде келтірілген залал үшін сақтандыру төлемі сақтандыру қорғаудың қолданысы басталғанға дейін немесе аяқталғаннан кейін жүзеге асырылмайды.

4.4. Егер сақтандыру шартында өзге жағдай көзделмесе, келесілердің салдарынан жүкке залал келтіру сақтандыру жағдайына жатпайды:

- 1) ядролық жарылыстың, радиацияның немесе радиоактивті уланудың әсері;
- 2) соғыс қимылдарының немесе әскери іс-шаралардың және олардың зардаптарының, әскери құрал-саймандардың жойылуы немесе бүлінуі кезінде;
- 3) террористік актілер, диверсиялық әрекет;
- 4) азамат соғысы, түрлі халық толқулары, жаппай тәртіпсіздіктер немесе ереуілдер;

- 5) қарақшылық іс-әрекеттер (күш қолданып не оны қолданамын деп қорқытып жасалған, бөтеннің мүлкін иемдену мақсатында теңіз немесе өзен кемесіне шабуыл жасау);
 - 6) тауарлық түрін жоғалту.
- 4.5. Сақтандырушы келесілерді өтемейді (оның ішінде сақтандыру жағдайынан туындаған):
- 1) сақтандыру жағдайымен және оны дәлелдеумен байланысты істерді кез келген уәкілетті органдарда жүргізуге арналған шығыстар (пошта, ксерокөшірме, нотариалдық куәландыру, сараптама; адвокаттың, өкілдің, аудармашының қызметтері және т. б.);
 - 2) зақымданған сақтандырылған жүкті қалпына келтіру кезінде жақсарту және жаңғырту жөніндегі шығыстар;
 - 3) үшінші тұлғаларға келтірілген зиянды өтеу жөніндегі шығыстар;
 - 4) күтпеген шығыстардың тәуекелдері;
 - 5) коммерциялық және кепілдік тәуекелі, шарттық міндеттемелерді орындамау.
 - 6) әкімшілік айыппұлдар, мемлекеттік баждар, алымдар және т. б.
- 4.6. Сақтандырушы келесі шығындар үшін жауапты болмайды:
- 1) Сақтандыру сомасының мөлшерінен асатын (Сақтандырушы жауапкершілігінің шегі);
 - 2) Сақтандыру шартында сақтандыру жағдайы ретінде аталмаған.
- 4.7. Егер Сақтандыру шартымен өзге жағдай көзделмесе, сақтандыруға келесілер жатпайды:
- 1) Бағалы жүктер (бағалы металдар, зергерлік бұйымдар, өнер заттары, коллекциялар және т. б.);
 - 2) транспланттауға арналған органдар, донорлық қан және т.б.;
 - 3) бағалы қағаздар, банкноттар, лотерея билеттері және т.б.;
 - 4) бағдарламалық жасақтама, ақпараты басылған электрондық жеткізгіштер және т. б.;
 - 5) өсімдіктер, жануарлар.
- 4.8. Сақтандырушы сақтандыру төлемін жасаудан толық немесе ішінара бас тартуға құқылы, егер сақтандыру жағдайы келесінің салдарынан орын алса:
- 1) қажетті қорғаныс немесе аса қажеттілік жағдайында жасалған әрекеттерді қоспағанда, Сақтанушының (Сақтандырылушының) және (немесе) Пайда алушының сақтандыру жағдайының туындауына бағытталған не оның басталуына ықпал ететін қасақана іс-әрекеттерінен;
 - 2) Сақтанушының (Сақтандырылушының) және (немесе) Пайда алушының заңнамалық актілерде белгіленген тәртіппен сақтандыру жағдайымен себептік байланыста болатын қасақана қылмыстар немесе әкімшілік құқық бұзушылықтар деп танылған іс-әрекеттерінен.
- 4.9. Сақтандырушы сақтандыру төлемін жасаудан бас тартуға құқылы, егер:
- 1) шыныдан, фарфордан, фаянстан, керамикадан, мәрмәрден және олардан жасалған бұйымдардың, сондай-ақ ұрылуға және сыныға бейім басқа да жүктің соғылуы мен сынуы көлік құралымен немесе қозғалмайтын объектімен соқтығысу, авария, бұрылу, жол жүру, өрт, жарылыс, табиғи апат, тиеу-түсіру жұмыстары кезінде құлау, ұрлық, тонау, жымқыру нәтижесінде болмаған болса;
 - 2) жарықшақтар, сызаттар, ойықтар және басқа да механикалық зақымдар көлік құралымен немесе қозғалмайтын объектімен соқтығысу, авария, бұрылу, жол жүру, өрт, жарылыс, табиғи апат, жол жүру барысында тиеу-түсіру жұмыстары кезінде құлау, ұрлық, тонау, жымқыру нәтижесінде болмаған болса. Бұл шарт келесі жүктерге қолданылады:

- ✓ қапталмаған немесе қатты ыдысқа салынбаған (ағаш, металл, қатты пластик);
 - ✓ зауыттық емес қаптамадағы жүктер;
 - ✓ будалармен, пакеттермен, байламдармен тасымалданатын жүктер;
 - ✓ жеке ыдыссыз полиэтилен пленка астындағы паллеттердегі жүктер;
 - ✓ автомобильдер, катерлер, арнайы техника және өзге де көлік құралдары;
 - ✓ бұрын пайдалануда болған жүктер.
- 3) жүктің бүлінуі оны басқа жүктермен бір көлік құралында тасымалдау салдарынан болған, көлік құралымен немесе қозғалмайтын объектімен соқтығысу, авария, бұрылу, жол жүру, өрт, жарылыс, табиғи апат, жол жүру барысында тиеу-түсіру жұмыстары кезінде құлау, ұрлық, тонау, жымқыру нәтижесінде болмаған болса.
- 4.10. Сақтандырушы Сақтанушының (Сақтандырылушының, Пайда алушының) шығындарды азайту, сақтандырылған жүкті құтқару және сақтау үшін ақылға қонымды және қолжетімді шараларды қасақана қабылдамауы салдарынан туындаған шығындар бөлігінде сақтандыру төлемін жасаудан босатылады.
- 4.11. Сақтандырушының сақтандыру төлемін жасаудан бас тартуы үшін келесілер негіз бола алады:
- 1) Сақтанушының Сақтандырушыға сақтандыру объектісі, сақтандыру тәуекелі, сақтандыру жағдайы және оның салдары туралы көрінеу жалған мәліметтер хабарлауы;
 - 2) Сақтанушының (Сақтандырылушының, Пайда алушының) Сақтандыру шартында белгіленген міндеттемелер мен талаптарды орындамауы;
 - 3) Сақтандырушыға сақтандыру тәуекелінің өзгеруі туралы хабарламау;
 - 4) сақтандыру жағдайының белгілері бар және (немесе) салдары сақтандыру шартында белгіленген тәртіппен және мерзімдерде сақтандыру жағдайының басталуы мүмкін оқиғаның басталғаны туралы Сақтандырушыны хабардар етпеу немесе уақтылы хабардар етпеу. Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) Сақтандырушыны дәлелді себеппен хабардар етуге мүмкіндігі болмаған және оны құжатпен растаған жағдайлар ерекше жағдай болуы мүмкін;
 - 5) Сақтанушының (Сақтандырылушының, Пайда алушының) Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының басталу мән-жайларын тергеп-тексеруде және оған келтірілген залалдың мөлшерін белгілеуде кедергі келтіруі;
 - 6) сақтандыру жағдайының сақтандыру аумағының шегінен тыс жерде және (немесе) сақтандыру қорғанысы қолданылатын кезеңнен тыс жерде басталуы;
 - 7) егер Сақтанушы залал келтіруге кінәлі тұлғадан тиісті өтемді алса;
 - 8) егер сақтандыру жағдайы басталған кезде Сақтандыру шарты күшіне енбесе;
 - 9) Сақтанушы Ережелердің 12-тарауында көрсетілген сақтандыру жағдайының басталу дерегін және жүкке келтірілген зиянның мөлшерін растайтын құжаттарды ұсынбаған жағдайда;
 - 10) Сақтанушының сақтандыру жағдайының басталуына жауапты тұлғаға өзінің талап қою құқығынан бас тартуы, сондай-ақ Сақтандырушыға талап қою құқығының ауысуы үшін қажетті құжаттарды Сақтандырушыға беруден бас тартуы;
 - 11) тасымалдаушының жүкті ұстап қалуы, тасымалдаушының (экспедитордың) жүкті өткізуі нәтижесінде туындаған жүкті жоғалту сақтандыру жағдайы болып табылмайды;

- 12) Қазақстан Республикасының заңнамасымен, сақтандыру ережелерімен және Сақтандыру шартымен көзделген басқа да жағдайлар.
- 4.12. Сақтандырушыны Сақтанушының заңсыз іс-әрекеттері себептері бойынша оның алдындағы сақтандыру жауапкершілігінен босату бір мезгілде Сақтандырушыны Сақтандырылушыға немесе Пайда алушыға сақтандыру төлемін жасаудан босатады.
- 4.13. Егер Сақтандыру шартында өзге жағдай көзделмесе, Сақтанушы сақтандыру сыйлықақысын (кезекті сақтандыру жарнасын) толық көлемде төлемеген жағдайда Сақтандырушының осындай Сақтандыру шарты бойынша сақтандыру төлемін жасау жөніндегі міндеттемелері басталған жоқ деп есептеледі және Сақтандырушы сақтандыру төлемін жасамау құқығына ие болады.
- 4.14. Сақтандыру шартында сақтандыру жағдайларынан өзге ерекшеліктер және (немесе) сақтандыру төлемін жасаудан бас тарту үшін негіздер көзделуі мүмкін.

5. САҚТАНДЫРУ СОМАСЫ. ФРАНШИЗА

- 5.1. Сақтандыру сомасы – жүк сақтандырылған және сақтандыру жағдайы орын алған кезде Сақтандырушының жауапкершілігінің шекті көлемін білдіретін ақша сомасы.
- 5.2. Сақтандыру сомасы тараптардың келісімі бойынша сақтандыру шартында белгіленеді және жүктің сақтандыру құнынан аспауға тиіс.
- 5.3. Жүктің сақтандыру құны – сатып алу-сату шарты немесе Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінің нормаларына сәйкес жүкті иелену, пайдалану, оған билік ету құқығының туындауына әкеп соғатын өзге де құжат негізінде айқындалатын, Сақтандыру шартын жасасу кезіндегі жүктің нақты құны. Жүктің нақты құны жөнелту пунктіндегі (тасымалдау басталғанға дейінгі) оның құнына тең.
- 5.4. Егер Сақтандыру шартында айқындалған сақтандыру сомасы жүктің сақтандыру құнынан асып кетсе, Сақтандыру шарты Сақтандыру шарты жасалған кездегі жүктің сақтандыру құнынан асатын сақтандыру сомасының бөлігінде жарамсыз болып табылады.
- 5.5. Франшиза – сақтандыру талаптарында көзделген Сақтандырушыны белгілі бір мөлшерден аспайтын залалды өтеуден босату. Шегерім сақтандыру сомасына пайызбен де, абсолютті мөлшерде де белгіленуі мүмкін.
- 5.6. Сақтандыру шартын жасасу кезінде шартты (шегерілмейтін) немесе шартсыз (шегерілетін) франшиза қолданылуы мүмкін.
- 5.7. Шартты франшиза кезінде Сақтандырушы франшизаның белгіленген мөлшерінен аспайтын залалды өтеуден босатылады, бірақ егер оның мөлшері осы сомадан көп болса, залалды толық өтеуге тиіс.
- 5.8. Шартсыз франшиза кезінде залал барлық жағдайларда белгіленген сома шегеріле отырып өтеледі.
- 5.9. Қолданылатын франшизаның түрі мен мөлшері Сақтандыру шартымен белгіленеді.

6. САҚТАНДЫРУ СЫЙЛЫҚАҚЫСЫ. ТӨЛЕУ ТӘРТІБІ МЕН МЕРЗІМІ

- 6.1. Сақтандыру сыйлықақысы – Сақтанушы Сақтандырушыға соңғысының Пайда алушыға Сақтандыру шартында айқындалған мөлшерде сақтандыру төлемін жасау міндеттемесін қабылдағаны үшін төлеуге міндетті ақша сомасы.
- 6.2. Сақтандыру сыйлықақысының мөлшерін Сақтандырушы жүктің түріне, тасымалдау түріне, сақтандыру тәуекелдерінің жиынтығына, Сақтандыру шартының аумағы мен қолданылу мерзіміне және т. б. байланысты бекітілген сақтандыру тарифінің негізінде айқындайды.

- 6.3. Сақтандыру сыйлықақысын Сақтанушы Қазақстан Республикасының ұлттық валютасы – теңгемен төлейді.
- 6.4. Сақтандыру сыйлықақысы Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында көзделген жағдайларда шетелдік валютада (валюталық баламада) төленуі мүмкін.
- 6.5. Сақтандыру сыйлықақысы бір рет немесе бөліп-бөліп, қолма-қол емес төлеммен немесе қолма-қол ақшамен (заңнама талаптарын сақтай отырып) төленеді.
- 6.6. Сақтандыру сыйлықақысын төлеу тәртібі мен мерзімдері сақтандыру шартында белгіленеді.

7. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫН ЖАСАСУ ТӘРТІБІ

- 7.1. Шарт Сақтанушы толтырған, оның ажырамас бөлігі болып табылатын сақтандыруға арналған өтініш негізінде жасалады. Сақтандырушы өтініш форматын өзгертуге құқылы. Өтініште Сақтанушы Сақтандырушы қойған мәселелерге сәйкес нақты және толық мәліметтерді көрсетуге міндетті. Сақтанушы өтініште жалған мәліметтерді көрсеткен кезде Сақтандырушы сақтандыру жағдайы басталған кезде Сақтанушыға сақтандыру төлемінен бас тартуға құқылы.
- 7.2. Сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтанушы Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының басталу ықтималдығын және оның басталуынан болуы мүмкін шығындардың мөлшерін анықтау үшін елеулі мәні бар барлық белгілі мән-жайларды хабарлауға міндетті, егер бұл мән-жайлар Сақтандырушыға белгілі болмаса және белгілі болмауға тиіс болса.
- 7.3. Сақтандыру шартын жасасу үшін Сақтандырушы Сақтанушыдан сақтандыру тәуекелін сипаттайтын қосымша құжаттарды (мәліметтерді) талап етуі мүмкін.
- 7.4. Сақтанушы сақтандыруға берілген өтініште заңдарда көзделген мәліметтерді, жүк және оны тасымалдау шарттары туралы нақты және толық мәліметтерді, сондай-ақ сақтандыру тәуекелінің дәрежесін айқындау үшін елеулі мәні бар өзге де ақпаратты көрсетуге міндетті, оның ішінде:
 - 1) Сақтанушының тегі, аты, әкесінің аты (ол болған кезде), мекенжайы және ЖСН (егер ол жеке тұлға болып табылса); Сақтанушының атауы, орналасқан жері, БСН және банктік деректемелері (егер ол заңды тұлға болып табылса), резиденттік және экономика секторының белгісі;
 - 2) Сақтанушының қызметі туралы мәліметтер;
 - 3) жүк туралы деректер (атауы, саны (массасы, көлемі), буып-түю түрі, ерекше қасиеттері, тасымалдау мен сақтаудың ерекше шарттары);
 - 4) көліктің түрі және тасымалдауды жүзеге асыратын көлік құралының түрі туралы мәліметтер;
 - 5) тасымалдау бағдары (жөнелту, қайта тиеу, ауыстырып тиеу, уақытша сақтау, межелі пункттері) туралы мәліметтер;
 - 6) сақтандыру тәуекелдерінің тізбесі;
 - 7) сақтандыру ережелері мен мерзімі;
 - 8) жүктің құны және тасымалдауды ұйымдастыруға арналған шығыстардың мөлшері (егер олар сақтандыруға жатса), сақтандыру сомасының мөлшері;
 - 9) Сақтандыру шартын жасасу алдындағы 3 (үш) жылдан кем емес кезеңдегі осы жүкті тасымалдау кезіндегі шығындар туралы мәліметтер;
 - 10) Егер Сақтандырылушы тұлға және Пайда алушы сақтандыру қатынастарының қатысушылары болып табылса (тегі, аты, әкесінің аты немесе атауы, ЖСН немесе БСН, резиденттік және экономика секторының белгісі) олар туралы мәліметтер;
 - 11) Сақтандырушы сұратқан басқа да ақпарат.

- 7.5. Сақтанушы Сақтандырушыға берілетін ақпараттың анықтығы мен дұрыстығы үшін жауапты болады.
- 7.6. Сақтанушы қол қойған сақтандыруға өтініш Сақтандыру шартының ажырамас бөлігі болып табылады.
- 7.7. Сақтандырушы (оның өкілі) Сақтандыру шартын жасасу кезінде жүктің жай-күйін және Сақтанушы жүкті сақтандыру туралы өтініште берген мәліметтердің тасымалдау құжатында көрсетілген мәліметтерге сәйкестігін тексеруге құқылы.
- 7.8. Сақтандырушы Сақтанушымен Сақтандыру шартын жасасудан бас тарту себептерін түсіндірместен бас тартуға құқылы.
- 7.9. Сақтандыру шарты жазбаша түрде жасалады.
- 7.10. Сақтандыру шарты жүкті жүк алушыға беру сәтіне дейін сақтандыру қорғанысының қолданылу мерзімімен жүкті бір тасымалдауды сақтандыруға да, сондай-ақ Сақтанушы мен Сақтандырушы арасында келісілген уақыт кезеңіне сақтандыру қорғанысын ұсына отырып, тасымалданатын жүктің барлық көлемін сақтандыруға да жасалуы мүмкін.
- 7.11. Ережелерге сәйкес:
 - 1) жүкті нақты тасымалдауды сақтандыру кезінде Сақтандыру шарты (сақтандыру полисі) ресімделеді;
 - 2) тасымалданатын жүктің белгілі бір көлемін Тараптар келіскен мерзімге сақтандыру кезінде Сақтанушы жүктің әрбір тасымалына декларация бере отырып, Сақтандыру шарты ресімделеді;
 - 3) Тараптар келіскен мерзім ішінде ұқсас талаптармен жүктердің әртүрлі партияларының белгіленбеген көлемін сақтандыру кезінде тасымалданатын жүктің әрбір партиясына Сақтандыру шартын (сақтандыру полисін) ресімдей отырып, жүктерді ерікті сақтандырудың бас шарты (бұдан әрі – Басты шарт) ресімделеді. Сақтандыру шартының (сақтандыру полисінің) мазмұны Басты шартқа сәйкес келмеген жағдайда Сақтандыру шартына (сақтандыру полисіне) басымдық беріледі.
- 7.12. Сақтандыру шартында көрсетілуге тиіс талаптардың толық еместігі үшін Сақтандырушы жауапты болады. Сақтандыру шарты бойынша оның жекелеген талаптарының толық болмауына байланысты дау туындаған жағдайда, дау Сақтанушының пайдасына шешіледі.
- 7.13. Сақтандыру шартына (сақтандыру полисін қоспағанда) өзгерістер мен толықтырулар енгізу Бас шарт талаптардың бірінің екінші Тараптың өтінішті қабылдағанын растауға мүмкіндік беретін кез келген тәсілмен жіберілген өтініші негізінде, оның ішінде электрондық пошта арқылы, қосымша келісім жасасу жолымен жүргізіледі.
- 7.14. Сақтандыру шарты жоғалған жағдайда Сақтандырушы Сақтанушының жазбаша өтініші негізінде оған телнұсқа беруге міндетті.

8. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫНЫҢ МЕРЗІМІ ЖӘНЕ ОРНЫ

- 8.1. Егер Сақтандыру шартында өзге жағдай көзделмесе, жүкті жөнелту пунктінен межелі пунктіне дейін, қайта тиеу (ауыстырып тиеу) терминалдарының және жүру жолындағы жүкті уақытша сақтау қоймаларының аумағын қоса алғанда, тасымалдау аумағы (маршруты) сақтандыру аумағы болып табылады.
- 8.2. Тасымалдау аумағы (маршруты) өзгерген кезде сақтандырушымен алдын ала жазбаша келісімінсіз сақтандыру шартының қолданылуы сақтандыру шартында көзделмеген аумақта (маршрутта) тоқтатылады.
- 8.3. Егер сақтандыру талаптарында өзге жағдай көзделмесе, Сақтандыру шарты жөнелту пунктінен межелі пунктіне дейін жүкті тасымалдау мерзіміне жасалады.
- 8.4. Басты шарт 12 (он екі) айдан аспайтын мерзімге жасалады.
- 8.5. Басты шарт, сақтандыру шарты қол қойылған күнінен бастап күшіне енеді.

- 8.6. Егер сақтандыру шартында өзге жағдай көзделмесе, сақтандыру қорғанысы Сақтандырушының шотына сақтандыру сыйлықақысы түскен күннен кейінгі күннен басталады (оны бөліп төлеу кезінде – бірінші сақтандыру жарнасы), бірақ Сақтандыру шартында көрсетілген жөнелту пунктiнен жүкті тасымалдауға қабылдаудан (беруден) ерте емес және жүкті қайта тиеу (ауыстырып тиеу), уақытша сақтау пункттерінде терминалдық өндеуді қоса алғанда, бүкіл тасымалдау бойы қолданылады.
- 8.7. Сақтандыру қорғанысының қолданылуы, егер бұрын мынадай оқиғалардың бірі болмаса, сақтандыру шартының қолданылу мерзімі аяқталуымен бір мезгілде тоқтатылады:
- ✓ Жүк алушыға жүкті табыстау;
 - ✓ Жүк алушыға жүктің межелі орнына келгені туралы хабарлаудан кейін 5 (бес) күнтізбелік күн өтсе;
 - ✓ Сақтандыру шатымен сақтандыру қорғанысының әрекеті аяқталды деп белгіленген басқа оқиға.
- 8.8. Жол жүру барысында жүкті уақытша сақтау кезінде, егер Сақтандыру шартымен өзге жағдай көзделмесе, сақтандыру қорғанысы уақытша сақтау орнына келген күннен бастап 20 (жиырма) күнтізбелік күннен аспайтын мерзімге ұсынылады.
- 8.9. Сақтандыру шартының әрекеті келесі жағдайларда тоқтатылады:
- 1) әрекет ету мерзімі аяқталса;
 - 2) Сақтандыру жағдайы орын алғанда сақтандыру төлемі жасалғанда;
 - 3) Мерзімінен бұрын тоқтатылғанда.
- 8.10. Сақтандыру шарты келесі жағдайда мерзімінен бұрын тоқтатылады:
- 1) сақтандыру объектісі әрекет етуін тоқтатқан кезде;
 - 2) егер Сақтандырушы Сақтанушыны ауыстыруға қарсылық білдірсе, Сақтанушы сақтандыру объектісін иеліктен шығарған жағдайларда;
 - 3) сақтандыру жағдайының басталу мүмкіндігі жойылған және сақтандыру тәуекелінің болуы сақтандыру жағдайынан өзгеше мән-жайлар бойынша тоқтатылған кезде;
 - 4) Сақтандыру шартына (сақтандыру полисі) енгізілген талаптар мен мәліметтердің өзгеруі;
 - 5) заңнамада көзделген жағдайларда тоқтатылады.
- Көрсетілген жағдайларда Сақтандыру шарты оны тоқтату үшін негіз ретінде көзделген мән-жайлар туындаған кезден бастап тоқтатылған болып есептеледі, бұл туралы мүдделі Тарап екінші Тарапты дереу хабардар етуге тиіс.
- 8.11. Тараптардың әрқайсысының Сақтандыру шартын мерзімінен бұрын тоқтатуға құқығы бар. Бастамашы тарап Сақтандыру шартының қолданылуын мерзімінен бұрын тоқтату ниеті туралы болжамды тоқтату күніне дейін кемінде 10 (он) жұмыс күні бұрын екіншісін хабардар етуге міндетті.
- 8.12. Сақтандыру шарты тараптардың келісімі бойынша мерзімінен бұрын тоқтатылған кезде оған екі тарап қол қоя отырып, мерзімінен бұрын тоқтату туралы Қосымша келісім ресімделеді.
- 8.13. Егер сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, ол осы тараудың 8.10-тармағында санамаланған негіздер бойынша мерзімінен бұрын тоқтатылған жағдайда Сақтандырушының сақтандыру сыйлықақысының бір бөлігін шарттың қолданылу мерзіміне барабар алуға құқығы бар.
- 8.14. Егер Сақтандыру шарты ол бойынша сақтандыру төлемі жасалғаннан кейін мерзімінен бұрын тоқтатылса, сақтандыру сыйлықақысы (оның бір бөлігі) қайтарылуға жатпайды.
- 8.15. Сақтандыру сыйлықақысын (бөлігін) қайтару Сақтандыру шарты мерзімінен бұрын тоқтатылған күннен бастап 10 (он) банктік күн ішінде біржолғы төлеммен жүргізіледі.

- 8.16. Сақтанушы-жеке тұлға Сақтандыру шартынан бас тартқан кезде, Сақтандырушы ол жасалған күннен бастап күнтізбелік он төрт күн ішінде алынған сақтандыру сыйлықақысын (сақтандыру жарналарын) алынған сақтандыру сыйлықақысының (сақтандыру жарналарының) он пайызынан аспайтын сақтандыру сыйлықақысының (сақтандыру сыйлықақыларының) бір бөлігін шегергенде сақтандыру қолданылған уақытқа және сақтандыру шартын бұзуға байланысты шығындарға барабар мөлшерде Сақтанушы-жеке тұлғаға қайтаруға міндетті.
- 8.17. Сақтанушы Сақтандыру шартынан кез келген уақытта бас тартуға құқылы.
- 8.18. Сақтанушының бастамасы бойынша Сақтандыру шарты мерзімінен бұрын бұзылған (Сақтанушы сақтандыру шартынан бас тартқан) кезде Сақтандырушы құқылы:
- ✓ Кез келген төленген сақтандыру жарналарын немесе сақтандыру сыйлықақысын қайтармауға;
 - ✓ төлем сақтандыру сыйлықақысының бір бөлігін қайтаруға жататын соманың 25%-на дейін шегере отырып, сақтандыру шартының қолданылу мерзімі аяқталмаған мерзіміне пропорционалды түрде қайтаруға.
- 8.19. Сақтанушының бастамасы бойынша Сақтандыру шартын мерзімінен бұрын бұзу талаптары Сақтандыру шартымен айқындалады.
- 8.20. Сақтандыру шартының мерзімінен бұрын тоқтатылуы Сақтандырушының кінәсінен оның талаптарының орындалмауынан туындаған жағдайларда, соңғысы Сақтанушыға ол төлеген сақтандыру сыйлықақысын не сақтандыру жарналарын толық қайтаруға міндетті.
- 8.21. Сақтандыру шарты заңнамада көзделген жалпы негіздерден басқа, Сақтанушы Сақтандыру шартын жасасу кезінде заңсыз пайда алу мақсатын, оның ішінде оны сақтандыру жағдайы басталғаннан кейін жасасуды көрінеу көздеген жағдайда жарамсыз деп танылады.

9. ТАРАПТАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТАРЫ МЕН МІНДЕТТЕРІ

9.1. Сақтандырушы құқылы:

- 1) Сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтанушы берген ақпаратты тексеруге, жүкке арналған құжаттармен танысуға, сақтандырылатын жүкті қарап-тексеруді жүргізуге және оны көлік құралына тиеу және көлік құралынан түсіру кезінде қатысуға;
- 2) Сақтандыру шартын жасасудан себептерін түсіндірместен бас тартуға;
- 3) Сақтандыру шартының қолданылу мерзімі ішінде сақтандыру тәуекелінің жай-күйін, оның Сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтанушы берген мәліметтерге сәйкестігін тексеруге;
- 4) сақтандыру тәуекелінің дәрежесі ұлғайған кезде Сақтандыру шартының талаптарын өзгертуді және (немесе) тәуекелдің ұлғаюына мөлшерлес қосымша сақтандыру сыйлықақысын төлеуді талап етуге;
- 5) сақтандырылған жүкті құтқаруға және сақтауға қатысуға. Алайда Сақтандырушының немесе оның өкілдерінің мұндай іс-әрекеттері Сақтанушының сақтандыру төлемін алу құқығын тану үшін негіз болып табылмайды;
- 6) сақтандыру оқиғасын (жағдайын) тексеруге қатысуға;
- 7) сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиғаның себептері мен мән-жайларын дербес анықтауға, оның ішінде құзыретті органдарға сұрау салулар жіберуге, сақтандырылған жүкті қарап шығуға және келтірілген зиянның мөлшерін айқындауға, ал қажет болған жағдайда зиянның себептері мен сомасын айқындау мақсатында сараптама тағайындауға немесе бейінді мамандарды тартуға;

- 8) мән-жайлар анықталғанға және келтірілген залалдың себептері мен мөлшерін айқындайтын құзыретті органдардың барлық мәліметтері мен қажетті құжаттары алынғанға дейін сақтандыру төлемін жүзеге асыру туралы шешім кейінге қалдыру туралы шешім қабылданған кезден бастап 5 (бес) жұмыс күнінен кешіктірілмейтін мерзімде өтініш берушіге жазбаша хабарлама жібере отырып, оны кейінге қалдыруға;
- 9) Сақтанушыдан (Сақтандырылушыдан, Пайда алушыдан) сақтандыру оқиғасы басталуының себептері мен мән-жайларын, келтірілген залалдың Ережелердің 12-тарауында көрсетілген мөлшерін анықтау үшін қажетті құжаттарды талап етуге;
- 10) сақтандыру төлемінің мөлшерін айқындау кезінде сақтандыру сыйлықақысын төлеу бойынша бар берешек сомасын (оның бір бөлігін) есепке алуға;
- 11) Ережелерде (Сақтандыру шартында) көзделген негіздер бойынша сақтандыру төлемін жасаудан бас тартуға немесе оның мөлшерін азайтуға;
- 12) залал келтіргені үшін жауапты тұлғаға кері талап қою құқығына;
- 13) Сақтанушы Сақтандыру шартында (сақтандыру ережелерінде) белгіленген тәртіппен және мерзімде сақтандыру сыйлықақысын төлемеген жағдайда, сондай-ақ Сақтандырушы (Сақтандырылушы) сақтандыру талаптарын бұзған жағдайда Сақтандыру шартын бұзуға;
- 14) Қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы заңнаманы сақтау мақсатында Сақтандыру шарты шеңберінде ақшамен және (немесе) өзге мүлікпен операцияларды жүргізуді тоқтата тұру/одан бас тартуға;
- 15) осы Ережелерге, Шартқа және Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін өзге де әрекеттерді жасауға.

9.2. Сақтандырушы міндетті:

- 1) сақтандыру құпиясын қамтамасыз етуге;
- 2) Сақтанушыны сақтандыру қағидаларымен таныстыруға және оның талабы бойынша Ережелердің көшірмесін ұсынуға (жіберуге);
- 3) Сақтанушы Сақтандыру шартын жоғалтқан жағдайда – оның телнұсқасын ресімдеуге;
- 4) сақтандыру жағдайы туралы хабарламаны алған кезде оны дереу тіркеуге;
- 5) Сақтанушыға (Пайда алушыға) сақтандыру жағдайы бойынша өзі ұсынған құжаттардың толық тізбесін және оларды қабылдау күнін көрсете отырып анықтама беруге;
- 6) сақтандыру жағдайы басталған кезде Сақтандыру шартында белгіленген мөлшерде, тәртіппен және мерзімде сақтандыру төлемін жүргізуге;
- 7) Сақтанушыға (Сақтандырылушыға) сақтандыру жағдайы (оқиғасы) кезінде шығындарды азайту үшін жұмсаған шығыстарын өтеуге;
- 8) осы Ережелерде, Шартта және Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында көзделген басқа да әрекеттерді жасауға.

9.3. Сақтанушы құқылы:

- 1) Сақтандырушыдан оның төлем қабілеттілігі және қаржылық орнықтылығы туралы ақпаратты талап етуге;
- 2) Сақтандыру шарттарымен танысуға;
- 3) Сақтандыру шарты жоғалған жағдайда оның телнұсқасын алуға;
- 4) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен Сақтандырушының сақтандыру төлемін жасаудан бас тарту немесе оның мөлшерін азайту туралы шешіміне дау айтуға;
- 5) шартта белгіленген тәртіппен Сақтандыру шартын мерзімінен бұрын тоқтатуға;
- 6) кез келген уақытта Сақтандыру шартынан бас тартуға;

- 7) осы Ережелерге, Шартқа және Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін өзге де әрекеттерді жасауға.

9.4. Сақтанушы міндетті:

- 1) Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының басталу ықтималдығын және оның басталуынан (сақтандыру тәуекелінен) болатын ықтимал шығындардың мөлшерін айқындау үшін елеулі маңызы бар белгілі мән-жайларды хабарлауға;
- 2) Сақтандырушыға сақтандыру жүктеріне қатысты сақтандыру ұйымдарымен жасалған барлық Сақтандыру шарттары туралы ақпарат беруге;
- 3) Сақтандыру шартында белгіленген мөлшерде, тәртіппен және мерзімде сақтандыру сыйлықақысын төлеуге;
- 4) Сақтандырылушы тұлғаны сақтандыру шарттарымен таныстыруға. Сақтандырылушының Сақтандыру шартының талаптарын бұзуы оларды Сақтанушының өзінің бұзуы деп бағаланады;
- 5) Сақтандыру шарты бойынша міндеттерді, сақтандыру талаптарын орындауға;
- 6) жүктерді тасымалдау ережелері талаптарының, жүкті тиеу мен бекітудің техникалық шарттарының, орау жөніндегі техникалық нормалардың, стандарттардың және жүктің сақталуын қамтамасыз ету бөлігінде ыдысқа қойылатын талаптардың сақталуын қамтамасыз етуге;
- 7) Сақтандырушыны сақтандыру тәуекелінің жай-күйі туралы хабардар етуге;
- 8) егер бұл өзгерістер сақтандыру тәуекелінің ұлғаюына елеулі әсер етуі мүмкін болса, дереу, бірақ кез келген жағдайда 3 (үш) жұмыс күнінен кешіктірмей Сақтандырушыға Сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтандырушыға хабарланған мән-жайлардағы өзіне белгілі болған елеулі өзгерістер туралы жазбаша хабардар етуге;
- 9) егер тәуелсіз сарапшы (бағалаушы) жүктің (жүктің бір бөлігінің) өзінің мақсатына сәйкес пайдалану үшін жарамды екенін анықтаса, сақтандыру жағдайының нәтижесінде бүлінген жүктен (оның бір бөлігінен) және осындай жүкке (жүктің бір бөлігіне) құқықтардан бас тартпауға. Мұндай жүктің құны сақтандыру төлемінің сомасынан шегерілуге жатады;
- 10) мәлімделген сақтандыру оқиғасы бойынша шешім қабылдау үшін Ережелердің 12-тарауына сәйкес Сақтандырушы талап ететін барлық қажетті және құжаттарды ұсынуға;
- 11) үшінші тұлғалардан сақтандыру жағдайының нәтижесінде келтірілген залалдардың қандай да бір өтемін (өтемақысын) алған күннен бастап дереу, бірақ 3 (үш) жұмыс күнінен кешіктірмей, алған сақтандыру төлемінің тиісті бөлігін Сақтандырушыға бұл туралы Сақтандырушыға жазбаша хабарлай отырып қайтаруға;
- 12) осындай құқықты іске асыру үшін қажетті құжаттарды беруді қоса алғанда, сақтандыру жағдайының басталуына жауапты тұлғаға талап қою құқығының Сақтандырушыға ауысуын қамтамасыз етуге;
- 13) Сақтандыру шартының талаптары, сақтандыру сыйлықақылары мен төлемдерінің мөлшері туралы құпиялылықты сақтауға;
- 14) Сақтандырушы сұратқан Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын орындау үшін қажетті құжаттар мен мәліметтерді ұсынуға;
- 15) осы Ережелерге, Шартқа және Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін өзге де әрекеттерді жасауға.

9.5. Пайда алушы құқылы:

- 1) Сақтанушыдан және Сақтандырушыдан сақтандыру шарттары туралы ақпарат алуға;
- 2) Сақтандырушыны сақтандыру жағдайының басталғаны туралы хабардар етуге;

- 3) сақтандыру жағдайын тексеруге қатысуға;
 - 4) Сақтандыру шартында белгіленген тәртіппен және талаптарда сақтандыру төлемін алуға;
 - 5) осы Ережелерге, Шартқа және Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін өзге де әрекеттерді жасауға.
- 9.6. Сақтандырушы, Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) заңнамамен, Ережелермен, Сақтандыру шартымен белгіленген өзге де құқықтар мен міндеттерге ие.

10. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫ ӘРЕКЕТ ЕТКЕН КЕЗДЕ САҚТАНДЫРУ ТӘУЕКЕЛІ АРТУЫНЫҢ САЛДАРЫ

- 10.1. Сақтандыру шартының қолданылу кезеңінде Сақтанушы (Сақтандырылушы) дереу, бірақ Сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтандырушыға хабарланған мән-жайлардағы елеулі өзгерістер туралы оған белгілі болған немесе болуға тиіс күннен бастап 3 (үш) жұмыс күнінен кешіктірмей бұл туралы Сақтандырушыға жазбаша хабарлауға міндетті.
- 10.2. Кез-келген жағдайда сақтандыру шартында көрсетілген өзгерістер маңызды деп танылады, сондай-ақ:
- 1) жүкті жөнелту, жүру жолында, оның ішінде мемлекеттік өту пункттерінде жөнелту, жүкті жүк алушыға беру кезіндегі кідіріс;
 - 2) Сақтандыру шартында көрсетілген тасымалдау бағдарынан ауытқу;
 - 3) жүкті қайта тиеу, ауыстырып тиеу, уақытша сақтау, түсіру (тағайындау) пункттерін өзгерту;
 - 4) Сақтандыру шартында көрсетілмеген басқа көлік құралына жүкті мәжбүрлі түрде (жоспардан тыс) қайта тиеу;
 - 5) тасымалдау үшін қолданылатын көлік түрін ауыстыру;
 - 6) тасымалдау түрін (төсілін) өзгерту;
 - 7) жүкті тиеу (жөнелту), түсіру (жеткізу) орнында, жүру жолында сақтандыру шартында көзделмеген уақытша сақтауға тыйым салынады.
- 10.3. Сақтандыру шарты жасалғаннан кейін болған және тәуекел дәрежесін арттыратын жүкті тасымалдау талаптарындағы өзгерістер Сақтандырушыға Сақтандыру шартының талаптарын өзгертуді және (немесе) тәуекелдің ұлғаюына және/немесе Сақтандыру шартының бұзылуына мөлшерлес қосымша сақтандыру сыйлықақысын төлеуді талап етуге құқық береді.
- 10.4. Егер Сақтанушы (Сақтандырылған) Сақтандыру шартының талаптарын өзгертуге немесе қосымша сақтандыру сыйлықақысын төлеуге қарсылық білдірсе, Сақтанушы Сақтандыру шартын мерзімінен бұрын бұзуды және осындай бұзылудан келтірілген залалды өтеуді талап етуге, ал сақтандыру жағдайы басталған кезде-сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тартуға құқылы.
- 10.5. Сақтанушы (Сақтандырылушы) осы тараудың 10.1 және 10.2 тармақтарвнда көзделген міндеттерді орындамаған кезде Сақтандырушы өз қалауы бойынша:
- ✓ Сақтандыру шартын бұзуды және оның бұзылуынан келтірілген залалды өтеуді талап етуге;
 - ✓ сақтандыру жағдайы басталған кезде сақтандыру төлемінің мөлшері сақтандыру тәуекелінің ұлғаюына мөлшерлес азайтуды;
 - ✓ сақтандыру төлемінен бас тартуға құқылы.
- 10.6. Сақтандырушы сақтандыру тәуекелінің артуына келтіретін мән-жайлар жойылған кезде Сақтандыру шартын бұзуды талап етуге құқылы емес.

11. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫ ОРЫН АЛҒАН КЕЗДЕГІ ӘРЕКЕТТЕР

11.1. Сақтанушы/Сақтандырылушы/Пайда алушы сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиға орын алғанда, және (немесе) салдарынан сақтандыру жағдайы орын алуы мүмкін оқиға болғанда, міндетті:

- 1) дереу, бірақ оқиға басталған күннен бастап 3 (үш) жұмыс күнінен кешіктірмей (оқиғаның басталғаны туралы белгілі болған сәттен бастап), залал туындауының сипатын, мән-жайларын (себептерін), сондай-ақ оның болжамды мөлшері туралы Сақтандырушыны жазбаша хабардар етуге;
- 2) ықтимал залалдарды болғызбау немесе азайту үшін қалыптасқан мән-жайларда ақылға қонымды және қолжетімді шаралар қолдануға;
- 3) болған оқиға туралы Карнет ұстаушыға, кінәлі (жауапты) адамға заңдарда, тасымалдау (экспедициялар, кемеге қабылдау, сақтау) шартында көзделген мерзімдерде жазбаша хабарлауға;
- 4) қолданыстағы заңнамаға немесе Сақтандырушының ұсынымдарына сәйкес жүкті сақталмаған тасымалдауды (уақытша сақтау, терминалдық өңдеу кезінде залал келтіру) құжаттамалық ресімдеуді қамтамасыз етуге;
- 5) Сақтандырушыға (оның өкіліне) сақтандыру оқиғасын стратификациялау және келтірілген залалдың мөлшерін айқындау, бүлінген жүкті, жүк тасымалданған көлік құралын, сақтандыру оқиғасы болған орынды қарап тексеру және зерттеп-қарау мүмкіндігін қамтамасыз етуге;
- 6) Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының жай-күйі мен оның басталу себептерін тексеруде жан-жақты жәрдем көрсетуге, орын алған оқиғаның мәртебесі туралы шешім қабылдау үшін сақтандырушының пікірі бойынша қажетті түсіндірмелер беруге және (немесе) құжаттарды ұсынуға кедергі жасамауға және жалтармауға;
- 7) Сақтандырушының нұсқауларын (олар болған кезде) орындауға міндетті. Алайда бұл нұсқаулар Сақтандырушының сақтандыру төлемін жүзеге асыру міндетін мойындауы ретінде қарастырыла алмайды;
- 8) егер бұл қауіпсіздікке әсер етпесе немесе залалдың ұлғаюына әкеп соқпаса, жүктің жай-күйін оны Сақтандырушының өкілі тексергенге дейін немесе одан жүкке қатысты нұсқаулықтар алғанға дейін өзгертпеуге;
- 9) Сақтандырушының залалдар үшін жауапты тұлғаға талап қою құқығын іске асыруын қамтамасыз ету жөнінде шаралар қолдануға;
- 10) Сақтандырушыға жүкті тиеудің/түсірудің нақты мекенжайын (орнын) көрсете отырып, жазбаша хабарлама жіберу арқылы жүкті тиеу/түсіру орнына Сақтандырушының өкілін шақыруға.

11.2. Пайда алушы Сақтанушының немесе Сақтандырылушының мұны жасағанына немесе жасамағанына қарамастан, барлық жағдайларда сақтандыру жағдайының басталғаны туралы сақтандырушыға хабарлауға құқылы.

11.3. Сақтандырушыны сақтандыру оқиғасының (жағдайының) басталғаны туралы хабардар етпеу оған сақтандыру төлемінен толық немесе ішінара бас тарту құқығын береді.

11.4. Сақтандырушы, сақтандыру оқиғасы (жағдайы) туралы хабарлама алған кезде:

- 1) алынған хабарламаны тіркейді;
- 2) жүкті (жүк тасымалданған көлік құралын) қарап шығу және (немесе) сақтандыру оқиғасы орын алған мән-жайларға тексеру жүргізу қажеттігі туралы шешім қабылдайды;
- 3) қажет болған жағдайда сақтанушыға әрі қарайғы әрекеттер бойынша нұсқаулықтар береді.

11.5. Егер жүкті алу (қабылдау) кезінде жүк алушы тасымалдаушыға жүктің кем шыққаны немесе зақымданғаны (бүлінгені) туралы жазбаша мәлімдемесе, сақталмаған тасымалдауды тиісті ресімдеу бойынша ешқандай шаралар мен іс-

қимылдар қабылдамаса, онда оның тасымалдау құжаттарына сәйкес жүкті толық жарамды күйде алғаны бағаланады. Бұл мән-жай сақтандыру төлемін жасау туралы талапты қабылдамауға, мұндай оқиғаны сақтандыру жағдайы деп танымауға және сақтандыру төлемін жасамауға негіз болады.

- 11.6. Сақтанушының (Сақтандырылушының, Пайда алушының) оның атына келген жүкті алудан, тіпті ол мақсаты бойынша одан әрі пайдалануға жарамсыз болған жағдайда да бас тартуына жол берілмейді.
- 11.7. Сақтанушының мақсаты бойынша пайдалануға жарамсыз сақтандырылған жүкті Сақтандырушымен жазбаша келісімінсіз жоюға құқығы жоқ.

12. САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМІН ЖАСАУ ТУРАЛЫ МӘСЕЛЕНІ ҚАРАУ ҮШІН ҚАЖЕТТІ ҚҰЖАТТАР

- 12.1. Сақтандыру төлемін алу үшін Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) Сақтандырушыға сақтандыру төлеміне өтінішпен жүгінуге тиіс.
- 12.2. Сақтандыру төлеміне өтінішке сақтандыру жағдайының басталу дерегін растайтын, оның нәтижесінде келтірілген залалдың себептері мен мөлшерін айқындайтын құжаттар қоса берілуге тиіс.
- 12.3. Сақтандырушыға сақтандыру төлеміне өтінішпен жүгінудің заңдылығын растау үшін сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) сақтандыру шартының көшірмесін ұсынуы тиіс.
- 12.4. Сақтандыру қызығушылығының болуын растау үшін сақтандыру төлеміне өтінішке қоса берілуі тиіс:
- 1) Тасымалдау құжаты:
 - ✓ Әуемен тасымалдау кезінде – әуе жүкқұжаты («House Air Waybill» немесе «Master Air Waybill»);
 - ✓ Теңіз арқылы тасымалдау кезінде – коносамент;
 - ✓ Ішкі су көлігімен тасымалдау кезінде – көлік жүкқұжаты;
 - ✓ темір жол тасымалы кезінде – темір жол ХЖТК жүкқұжатының түпнұсқасы (№1,6 парақ) халықаралық тасымалы кезінде, теміржол жүкқұжатының түпнұсқасы республика ішіндегі қатынаста тасымалдау кезінде;
 - ✓ автомобиль тасымалы кезінде – CMR-жүкқұжаты және TIR Carnet немесе Қазақстан Республикасының аумағы бойынша тасымалдау кезінде өзге де халықаралық жүкқұжаты, тауар-көлік жүкқұжаты;
 - ✓ аралас тасымалдау кезінде – халықаралық тасымалдау кезінде бірыңғай коносамент, республикаішілік тасымалдау кезінде бірыңғай тауар-көлік жүкқұжаты;
 - 2) тиеп-жөнелтілген жүктің саны мен құнын растайтын құжат (сатып алу-сату келісімшарты, инвойс, шот, төлем тапсырмасы, кедендік декларация, шот-фактура, ерекшелік, тиеп-жөнелту (жүк) жүкқұжаты және т.б.).
- 12.5. Тасымалдау түріне, оқиғаның ерекшеліктеріне және нақты жағдайда қолданылатын заңнамаға байланысты жүкке залал келтіру дерегін растау үшін сақтандыру төлеміне өтінішке қоса берілуге тиіс:
- 1) жүкке залал келтіру дерегі туралы жауапты тұлғаға жазбаша ресми хабарлама және жауапты тұлғадан алынған жазбаша жауап (болған жағдайда);
 - 2) коммерциялық акт, теңіз наразылығы, ақаулық туралы акт, диспаша, апаттық сертификат, тасымалдаушы өкілінің қатысуымен ресімделген өзге де ресми акт (құжат);
 - 3) жол-көлік оқиғасы (опат, апат), құқық бұзушылық туралы уәкілетті органдардың тиісті түрде куәландырылған құжаттары немесе аумағында жүкке залал келтіру белгілері анықталған ел заңнамасының талаптарына

сәйкес құзыретті органдар ресімдейтін, сақтандыру жағдайының басталу дерегі мен себебін растайтын өзге де құжат;

- 4) жүкке зиян келтіруге әкеп соққан, табиғи және (немесе) техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың туындау дерегін растайтын құзыретті органдардың құжаттары;
- 5) жүк тасымалдауға қатысушылар мен жүкке залал келтіргені үшін жауапты адам арасындағы ресми хат-хабардың көшірмесі қоса беріледі.

12.6. Сақтандыру шартында аталған межелі орнына жүк толық жетпеген жағдайда сақтандыру төлемі туралы өтінішке қоса келесі тіркеледі:

- 1) әуе тасымалы кезінде: межелі әуежайдың жүктердің келмегендігі туралы белгісі бар авиакомпанияға, жауапты тұлғаға (жөнелту әуежайына, авиакомпанияға, агентке, экспедиторға) жүктерді іздестіру туралы тіркелген жазбаша өтініштің көшірмесі;
- 2) теңіз тасымалдары кезінде: жүктің келмегені туралы межелі порт белгісі бар коносамент, жүкті іздестіру туралы уәкілетті орган тіркеген өтініштің көшірмесі;
- 3) ішкі су көлігімен тасымалдау кезінде: жүктің келмегендігі туралы тағайындалған порт белгісі бар жүктерді тасымалдауға қабылдау туралы түбіртек, жүктерді іздестіру туралы тіркелген өтініштің көшірмесі;
- 4) темір жол тасымалдары кезінде: жүктің келмегені туралы межелі станция белгісі бар жүкті тасымалдауға қабылдағаны туралы түбіртек (ХЖҚК - № 5 парақ), жүкті іздестіру туралы тіркелген өтініштің көшірмесі;
- 5) автомобильмен тасымалдау кезінде: ішкі істер органдары тіркеген, жүгі бар көлік құралын іздестіру туралы өтініш, тасымалдаушыға жүктің жеткізілмегені туралы тіркелген шағымның көшірмесі.

12.7. Бұдан басқа, сақтандыру төлемі туралы өтінішке жүкті тасымалдауға қатысушылар мен жүктің межелі пунктке жеткізілмеуіне қатысы бар адамдармен, сондай - ақ жүкті іздестіруге қатысты барлық хат алмасу қоса берілуге тиіс.

12.8. Сақтандырылған жүк жетіспеген жағдайда сақтандыру төлемі туралы өтінішке қоса берілуі тиіс:

- 1) жүкті ұрлау белгілері болған кезде – ішкі істер органдарына қылмыстық іс қозғау туралы өтініштің көшірмесі, қылмыстық іс қозғау (қозғаудан бас тарту немесе тоқтата тұру) туралы анықтама, тергеу нәтижелерін растайтын құжат (бар болса), пломбаларды трасологиялық зерттеу (сараптау) бойынша қорытынды (қажет болған жағдайда);
- 2) ұрлау белгілері болмаған кезде – жүк тасымалдауға қатысушылар мен жүктің жетіспеуіне жауапты адам арасындағы ресми хат алмасудың көшірмесі.

12.9. Жүк зақымданған (бүлінген) кезде зиянның мөлшерін айқындау үшін сақтандыру төлемі туралы өтінішке: сараптама актісі; тәуелсіз бағалаушының есебі, қалпына келтіру жөндеудің калькуляциясы; ақаулы акт (ведомость); құзыретті органның немесе уәкілетті маманның мақсаты бойынша бүлінген жүктің (оның бөлігінің) пайдалануға толық жарамсыздығын белгілейтін құжаты, фотосуреттері және т. б. қоса берілуге тиіс.

12.10. Егер жүктің зақымдануының (бүлінуінің) себебі көлік құралының техникалық немесе коммерциялық ақауы болып табылса, сақтандыру төлемі туралы өтінішке осы зақымдануды және олардың туындау себебін тіркейтін құжат (акт) қоса берілуге тиіс.

12.11. Сақтандыру жағдайын тексеру мақсатында Сақтандырушы сақтандыру оқиғасы басталуының мән-жайлары туралы ақпараты бар құзыретті органдардан мәліметтер мен құжаттарды сұратуға, сондай-ақ оның туындау себептері мен мән-жайларын дербес анықтауға құқылы.

- 12.12. Сақтанушының шығындарды болдырмау немесе азайту мақсатында шеккен шығыстарын өтеу үшін оларды растайтын құжаттар (чектер, түбіртектер, шоттар, жүкқұжаттар, орындалған жұмыстардың актілері және т.б.) қоса берілуге тиіс.
- 12.13. Сақтандырушыға шет тілінде ұсынылатын құжаттар тиісті тәртіппен аударманың дұрыстығын нотариалды куәландыра отырып, қазақ немесе орыс тілдеріне аударылуға заңдастырылуға немесе апостиль қойылуға тиіс.
- 12.14. Сақтандырушы сақтандыру оқиғасының мәртебесі туралы шешім қабылдау үшін қажетті құжаттар тізбесін дербес қысқартуға және оның пікірінше, осы шешім қабылдау үшін жеткілікті құжаттармен шектелуге құқылы.
- 12.15. Құжаттардың нақты тізбесі Сақтандыру шартымен айқындалады.
- 12.16. Құжаттарды қабылдаған Сақтандырушы ұсынылған құжаттардың толық тізбесін және оларды қабылдау күнін көрсете отырып, өтініш берушіге анықтама беруге міндетті. Анықтаманың бір данасы өтініш берушіге беріледі, өтініш берушінің оны алғаны туралы белгісі бар екінші данасы Сақтандырушыда қалады.
- 12.17. Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) сақтандыру төлемі туралы мәселені қарау үшін қажетті барлық құжаттарды ұсынбаған жағдайда, Сақтандырушы сақтандыру төлемі туралы өтінішті алған күннен бастап 5 (бес) жұмыс күні ішінде өтініш берушіні жетіспейтін құжаттар туралы жазбаша хабардар етуге міндетті.

13. САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМІН ЖАСАУ ТӘРТІБІ МЕН ЕРЕЖЕЛЕРІ

- 13.1. Сақтандыру төлемі – сақтандыру жағдайы басталған кезде Сақтандырушы Сақтанушыға (Пайда алушыға) сақтандыру сомасы шегінде төлейтін ақша сомасы.
- 13.2. Сақтандыру жағдайларын қарау тәртібі Сақтандырушы, Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) мен дерекқорын қалыптастыру және жүргізу жөніндегі ұйым арасында электрондық ақпараттық ресурстарды алмасу арқылы жазбаша нысанда да, электрондық нысанда да жүзеге асырылады.
- 13.3. Дерекқорды қалыптастыру және жүргізу жөніндегі ұйым мен Сақтандырушы, Сақтандырушы мен Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) арасындағы электрондық ақпараттық ресурстарды алмасу тәртібі уәкілетті органның нормативтік құқықтық актісінде белгіленеді.
- 13.4. Егер Сақтандыру шартында өзге мерзім көзделмесе, Сақтандырушы сақтандыру төлемін жасау туралы немесе одан бас тарту туралы шешімді сақтандыру оқиғасының басталуын және жүкке келтірілген зиянның мөлшерін растайтын барлық құжаттарды алған күннен бастап 15 (он бес) жұмыс күні ішінде қабылдайды. Бұл ретте қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы заңнаманы сақтау мақсатында шешім қабылдау мерзімі тоқтатыла тұруы мүмкін.
- 13.5. Сақтандырушы бұл туралы өтініш берушіге жазбаша хабарлай отырып, сақтандыру төлемі туралы шешім қабылдауды тоқтата тұруға құқылы:
- 1) егер тиісті құзыретті органдар қылмыстық іс қозғаса, қылмыстық іс бойынша заңды күші бар үкім шығарылғанға немесе тергеп-тексеру аяқталғанға дейін және Сақтандырушыға тиісті құжаттарды ұсынғанға дейін сақтандыру жағдайының басталуына әкеп соққан мән-жайларға әкімшілік немесе өзге де тергеп-тексеру басталса;
 - 2) Егер сақтандыру оқиғасының басталғанын немесе келтірілген залалдың мөлшерін растайтын ұсынылған құжаттарды тексеру үшін құзыретті органдардың олардың жарамдылығы туралы растамасы алынғанға дейін 3 (үш) айдан аспайтын мерзімге объективті (дәлелді) негіздер болса.

- 13.6. Сақтанушының шығындарды болдырмау немесе азайту мақсатында шеккен шығыстарын, тіпті тиісті шаралар сәтсіз болса да, Сақтандырушы өтеуге тиіс, егер мұндай шығыстар қажет болса немесе Сақтандырушының нұсқауларын орындау үшін жұмсалса.
- 13.7. Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) Сақтандырушының келісімімен Сақтандырушының (абандонның) пайдасына сақтандырылған жүкке өз құқықтарынан бас тарту туралы мәлімдей алады және сақтандыру сомасы мөлшерінде сақтандыру төлемін мынадай жағдайларда ала алады:
- 1) Жүк толықтай келмеген жағдайда;
 - 2) Жүк толығымен жойылғанда;
 - 3) Зақымдалған жүкті қалпына келтіру экономикалық тиімсіз болғанда.
- 13.8. Сақтанушының сақтандырылған жүкке құқықтарының Сақтандырушыға ауысуы соңғысына залалды азайту жөніндегі барлық ықтимал шараларды қабылдау міндетінен босатпайды.
- 13.9. Сақтандырушы сақтандыру төлемін жасаудан бас тарту туралы шешім қабылданғаннан кейін 15 (он бес) жұмыс күні ішінде Сақтанушыға/Сақтандырылушыға/Пайда алушыға себептерін дәлелді негіздей отырып, жазбаша нысанда хабарлайды.
- 13.10. Сақтандырушы - жеке тұлғалардың ерікті сақтандыру шарттары бойынша құжаттарды қарау және сақтандыру төлемін жүзеге асыру мерзімі Сақтанушыға барлық қажетті құжаттарды ұсынғаннан кейін 15 (он бес) жұмыс күнінен аспайды.
- 13.11. Егер сақтандыру төлемін белгіленген мерзімде жүзеге асыру мүмкін болмаған жағдайда, ұсынылған құжаттарға қосымша мәліметтер немесе деректер қажет болған жағдайда, Сақтандырушы сақтандыру төлемінің мерзімін ұзарту қажеттілігінің себептерін түсіндіріп, сақтанушыны - жеке тұлғаны (Сақтандырылған, Бенефициар) хабардар етуге тиіс.
- 13.12. При этом срок, не превышает 15 (пятнадцать) рабочих дней с даты предельного срока рассмотрения документов на осуществление страховой выплаты, по договорам добровольного страхования Страхователей - физических лиц.
- 13.13. Сақтандырушының сақтандыру төлемін жасаудан бас тартуына Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен шағым жасалуы мүмкін.
- 13.14. Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) алған сақтандыру төлемін (оның тиісті бөлігін) Сақтандырушыға қайтаруға міндетті):
- ✓ егер залалды зиян келтіруге жауапты тұлға Сақтандырылушыға/Пайда алушыға өтесе;
 - ✓ егер талап қою мерзімі ішінде заңға сәйкес немесе Ережелерге сәйкес Сақтанушыны немесе Пайда алушыны сақтандыру төлеміне құқығынан толық немесе ішінара айыратын жағдай анықталса;
 - ✓ Егер жоғалған жүк табылса, жеткізілсе және жүк алушыға берілсе. Бұл ретте, егер жүк жүк алушыға бүлінген күйде (бөлшектелген түрде) берілген жағдайда, Сақтанушы оны қалпына келтіруге (жөндеуге) немесе оны сақтандыру шартын жасасу сәтінде болған жай-күйіне келтіруге арналған шығыстарды құжаттамалық растау болған жағдайда, алынған сақтандыру төлемін Сақтандырушыға қалпына келтіру жөндеуінің (жинақталғанға дейін) құнын шегерумен қайтарады.
- 13.15. Сақтандыру төлемінің сомасы (оның бөлігі) осы тармақтағы оқиға орын алған күннен бастап 3 (үш) банктік күн ішінде Сақтандырушыға қайтарылады.

14. ШЫҒЫНДАРДЫҢ МӨЛШЕРІН АНЫҚТАУ

- 14.1. Сақтандыру төлемі сақтандыру жағдайының басталуы нәтижесінде Сақтанушыға (Сақтандырылушыға, Пайда алушыға) келтірілген нақты залал

мөлшерінде, бірақ франшизаны, сондай-ақ жүктің нақты құнына пропорция туралы шарттарды (бар болса) ескере отырып, Сақтандыру шартында белгіленген сақтандыру сомасынан (Сақтандырушы жауапкершілігінің шегінен) аспайтын мөлшерде жасалады.

- 14.2. Келтірілген залалдың мөлшерін Сақтандырушы сақтандырылған жүкті тасымалдау және (немесе) қарап-тексеру салдарын тіркейтін құжаттар негізінде, сондай-ақ сақтандыру қорғанысының қолданылу кезеңінде жүкке залал келтірілгенін және оның мөлшерін растайтын құжаттар негізінде айқындайды.
- 14.3. Ережеге сәйкес нақты зиянның мөлшері анықталады:
 - 1) жүк толық жойылған кезде немесе ол толық келмеген жағдайда – жүк сақтандыруға қабылданған жүктің нақты құны мөлшерінде;
 - 2) жүк жетіспеген жағдайда – жүктің жетіспейтін бөлігінің құны мөлшерінде;
 - 3) жүк зақымдалған (бүлінген) жағдайда – қалпына келтіру жұмыстарының құнын немесе оның сапасының төмендеуі салдарынан жүк құнының айырмасын негізге ала отырып жүргізіледі.
- 14.4. Жүктің жойылуынан немесе бүлінуінен келтірілген залалдың мөлшерін бағалауды бағалау жүргізуге және тиісті құжаттарды ресімдеуге құқығы бар тәуелсіз бағалаушы жүргізеді.
- 14.5. Тараптар арасында залалдың себептері мен мөлшері туралы даулар туындаған жағдайда Тараптардың әрқайсысының сараптама (құзыретті тұлғаның зерттеуі) жүргізуге құқығы бар. Сараптама (зерттеу) оны жүргізуді талап еткен тараптың есебінен жүргізіледі.
- 14.6. Тараптардың бірі жүргізілген сараптама нәтижелерімен келіспеген жағдайда, Сақтандырушы зиянның орны толмайтын бөлігін төлеуді Ережеде немесе Сақтандыру шартында көзделген тәртіппен және мерзімдерде жүзеге асыруға құқылы.
- 14.7. Егер Сақтандыру шартында белгіленген сақтандыру сомасы Сақтандыру шартын жасасу сәтіндегі сақтандырылған жүктің нақты құнынан аз болса, онда сақтандыру төлемінің мөлшері сақтандыру сомасының және сақтандырылған жүктің нақты құнының арақатынасына барабар есептеледі.
- 14.8. Жалпы апат бойынша шығындар және (немесе) шығыстар теңіз тасымалдары ережелеріне сәйкес ресімделген диспаша негізінде айқындалады.
- 14.9. Сақтандыру моральдық зиянды, жанама шығындарды (жоғалған пайда, айыппұлдар және т.б.) және сақтандыру жағдайынан туындаған болса да, іскерлік беделге нұқсан келтірмейді.
- 14.10. Сақтандыру төлемін жасау кезінде Сақтандырушы өзіне тиесілі сақтандыру сыйлықақыларын не Сақтанушы төлемеген сақтандыру жарналарын есепке алуды жүргізуге құқылы.
- 14.11. Шығындарды болдырмау немесе азайту мақсатында келтірілген шығыстардың мөлшері осы шығыстарды растайтын құжаттардың негізінде айқындалады.
- 14.12. Сақтанушының ықтимал шығындарды болдырмау немесе азайту мақсатында, оның ішінде сақтандырылған жүкті құтқару және сақтау үшін жұмсаған шығыстары нақты мөлшерде өтеледі, алайда сақтандыру төлемі мен шығыстар өтемінің жалпы сомасы Сақтандырушының сақтандыру шартында көзделген жауапкершілігінің шекті көлемінен аспауы тиіс.
- 14.13. Сақтанушының Сақтандырушының нұсқауларын орындауы нәтижесінде туындаған шығыстар сақтандыру сомасына қатыссыз толық мөлшерде өтеледі.
- 14.14. Сақтандыру жағдайының нәтижесінде келтірілген залалды Сақтанушыға (Пайда алушыға) үшінші тұлғалар өтеген жағдайларда Сақтандырушы Сақтандыру шарты бойынша өтелуге жататын сома мен үшінші тұлғадан алынған сома арасындағы айырманы ғана өтейді.

14.15. Сақтандырушы сақтандыру төлемін (немесе оның бір бөлігін) сақтандыру төлемінің сомасы шегінде заттай нысанда өтемақымен ауыстыруға құқылы.

15. САҚТАНДЫРУШЫНЫҢ САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМІН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ ТУРАЛЫ МӘСЕЛЕНІ ҚАРАУЫ

15.1. Сақтандыру жағдайының басталу фактісін және келтірілген залалдың мөлшерін растау үшін Сақтанушы (Сақтандырылушы тұлға, Пайда алушы) ұсынған құжаттарды қарау нәтижелері бойынша Сақтандырушы мынадай әрекеттердің бірін жүзеге асырады:

- 1) сақтандыру төлемін жүзеге асырады.
- 2) сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тартады
- 3) сақтандыру төлемін жүзеге асыру мүмкін еместігі немесе жүзеге асырудан бас тарту туралы шешім қабылдайды.

15.2. Сақтандырушы сақтандыру төлемін жүзеге асырады немесе осы Ережелерде көрсетілген шарттарда тәртіппен сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тартады.

15.3. Сақтандырушының сақтандыру төлемін жүзеге асырудың мүмкін еместігі немесе жүзеге асырудан бас тарту туралы шешімі, егер ұсынылған құжаттардан болған оқиғаның мән-жайын, осындай оқиғаның басталуы нәтижесінде келтірілген залалдың мөлшерін, Сақтанушының (Сақтандырылушының, Пайда алушының) өз міндеттемелерін орындауын анықтау мүмкін болмаған жағдайда қабылданады.

Өз кезегінде Сақтандырушының шешімінде көрсетілген мән-жайларды анықтау мүмкін еместігі сақтандырушыға сақтандыру Ережелерінің нормаларын, сақтандыру шартының талаптарын/осы Қағидаларға қосымшаларды ескере отырып, сақтандыру төлемін жүзеге асыру не жүзеге асырудан бас тарту туралы шешім қабылдауға мүмкіндік бермейді.

15.4. Бұл жағдайда сақтандырушы өз шешімінде болған оқиғаның нақты қандай мән-жайларын және/немесе осындай оқиғаның басталуы нәтижесінде келтірілген залалдың мөлшерін, Сақтанушының (Сақтандырылушының, Пайда алушының) өз міндеттемелерін орындау фактілерін белгілеуге болмайды және Сақтанушы (сақтандырылушы, пайда алушы) қандай іс-әрекеттер жасауы тиіс екенін көрсетуге тиіс.

15.5. Сақтандырушының сақтандыру төлемін жүзеге асыру немесе жүзеге асырудан бас тарту мүмкін еместігі туралы шешімі Сақтанушы (Сақтандырылушы тұлға, Пайда алушы) құжаттар топтамасын ұсынған күннен бастап 5 (бес) жұмыс күні ішінде жазбаша түрде ресімделеді. Бұл ретте Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) үшін сақтандыру омбудсменінің шешімін орындау міндетті емес.

16. ҚОСАРЛЫ САҚТАНДЫРУ

16.1 Қос сақтандыру – жүкті бірнеше сақтандырушыда әрқайсысымен дербес сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру.

16.2 Сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтанушы сақтандыруға мәлімделген жүкке қатысты басқа сақтандыру шарттарының бар екендігі туралы Сақтанушыға хабарлауға міндетті.

16.3 Жүкті екі рет сақтандыру кезінде әрбір Сақтандырушы Сақтандырушының алдында онымен жасалған шарт шегінде жауапты болады, алайда Сақтанушы барлық сақтандырушылардан алған сақтандыру төлемдерінің жалпы сомасы нақты залалдан аспауы тиіс.

16.4 Сақтанушы онымен жасалған шартта көзделген сақтандыру сомасы көлемінде кез келген Сақтандырушыдан сақтандыру төлемін алуға құқылы. Егер алынған

- сақтандыру төлемі нақты залалды өтемесе, Сақтанушы жетіспейтін соманы басқа сақтандырушыдан алуға құқылы.
- 16.5 Келтірілген залалды басқа сақтандырушылар өтегендіктен сақтандыру төлемінен толық немесе ішінара босатылған Сақтандырушы Сақтанушыға келтірілген шығыстарды шегере отырып, сақтандыру сыйлықақыларының тиісті бөлігін қайтаруға міндетті.
- 16.6 Қосарланған сақтандыру кезінде Сақтандырушы басқа сақтандырушылармен бірлесіп сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиғаның себептері мен мән-жайын анықтауға, сақтандыру жағдайының нәтижесінде келтірілген залалдардың мөлшерін айқындауға құқылы.
- 16.7 Қосарланған сақтандыру кезінде сақтандыру жағдайы басталғаннан кейін Сақтандырушы Сақтандырушыға өзге сақтандыру ұйымдарында сақтандыру төлемі мәселесін реттеуге қатысты барлық мәліметтерді, оның ішінде өзге сақтандырушылардан алынған сақтандыру төлемінің мөлшері туралы мәліметтерді беруге міндетті.

17. СУБРОГАЦИЯ

- 17.1. Сақтандыру төлемін жасайтын Сақтандырушыға Сақтанушы (Сақтандырылған) сақтандыру нәтижесінде өтелген шығындар үшін жауапты тұлғадан талап етуге құқығы төленген сома мөлшерінде ауысады.
- 17.2. Сақтанушы (Сақтандырылушы) сақтандыру төлемін алған кезде Сақтандырушыға өзінде бар барлық құжаттар мен дәлелдемелерді беруге және оған Сақтандырушының өзіне өткен талап ету құқығын жүзеге асыруы үшін қажетті барлық мәліметтерді хабарлауға міндетті.
- 17.3. Егер Сақтанушы (Сақтандырылушы) Сақтандырушы өтеген шығындар үшін жауапты тұлғаға өзінің талап ету құқығынан бас тартса немесе Сақтанушының (Сақтандырылушының) кінәсінен осы құқықты жүзеге асыру мүмкін болмаса, Сақтандырушы сақтандыру төлемін толық немесе тиісті бөлігін жүзеге асырудан босатылады және артық төленген соманы қайтаруды талап етуге құқылы.

18. ТАРАПТАРДЫҢ ЖАУАПКЕРШІЛІГІ

- 18.1. Сақтандыру төлемін уақытылы жасамаған жағдайда Сақтандырушы Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 353-бабымен белгіленген тәртіпте және мөлшерде Пайда алушыға тұрақсыздық айыбын төлеуге міндетті.
- 18.2. Сақтандыру шарты бойынша міндеттемелерді орындамаған немесе тиісінше орындамаған тарап, егер тиісті орындау еңсерілмейтін күштің, яғни осы жағдайлар кезінде төтенше және алдын алуға болмайтын мән-жайлардың салдарынан мүмкін еместігін дәлелдесе, міндеттемелерді орындамағаны/тиісінше орындамағаны үшін мүлдіктік жауаптылықта болмайды.
- 18.3. Еңсеріліейтін күш мән-жайларына мыналар жатады, бірақ олармен шектелмейді: су тасқыны, өрт, жер сілкінісі және басқа да табиғи апаттар, кез келген сипаттағы соғыстар немесе соғыс әрекеттері, блокадалар, мемлекеттік органдардың тыйымдары. Еңсеріліейтін күш мән-жайларының нақты тізбесі сақтандыру шартында көзделуі мүмкін.
- 18.4. Еңсеріліейтін күш мән-жайларының қолданысын сезінетін Тарап, егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, осындай мән-жайлардың басталғаны туралы екінші Тарапты 3 (үш) жұмыс күні ішінде хабардар етуге міндетті.
- 18.5. Еңсеріліейтін күш мән-жайларының қолданылуы құзыретті органдардың тиісті құжаттарымен расталуы тиіс.
- 18.6. Осы бөлімде көзделген Тараптардың жауапкершілігі сақтандыру шартының талаптарына сәйкес өзгертілуі (толықтырылуы) мүмкін.

19. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫНДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР МЕН ТОЛЫҚТЫРУЛАР

- 19.1. Сақтандыру шартына өзгерістер мен толықтырулар енгізу Тараптардың бірінің жазбаша өтініші (хабарламасы) негізінде тараптардың өзара келісімі бойынша жүргізіледі.
- 19.2. Шарт талаптарына өзгерістер енгізу жағдайлары:
 - сақтандыру объектісін өзгерту;
 - сақтандыру шартын жасасу кезінде берілген мәліметтерді өзгерту;
 - сақтандыру қорғаудың қолданылу мерзімін өзгерту
 - Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес өзге де жағдайлар.
- 19.3. Тараптардың бірінің өтінішін алған сәттен бастап шешім қабылданған сәтке дейін Сақтандыру шарты бұрынғы шарттарда қолданылады.
- 19.4. Осы Ережелерге сәйкес жасалатын сақтандыру шартына өзгерістер мен толықтырулар сақтандыру шартына қосымша келісім жасау және оған қол қою арқылы ресімделеді.
- 19.5. Сақтандыру шартына барлық өзгерістер мен толықтырулар оларды жазбаша ресімдеген және екі Тараптың уәкілетті өкілдері қосымша келісімге қол қойған жағдайда заңды күшіне ие болады.

20. ДАУЛАРДЫ ШЕШУ ТӘРТІБІ

- 20.1. Сақтандыру шартынан немесе оған байланысты туындайтын кез келген даулар және/немесе келіспеушіліктер келіссөздер арқылы шешіледі.
- 20.2. Даулар туындаған кезде Тараптар дауды реттеудің сотқа дейінгі мынадай тәртібін сақтауға міндетті:
 - Дау туындаған жағдайда Тарап екінші Тарапқа жазбаша шағыммен жүгінуге және талапқа жауап алуға міндетті. Егер Тарап шағымда баяндалған талаптарды қанағаттандырудан бас тартса немесе талап алынған күннен бастап 15 (он бес) жұмыс күні ішінде шағымға жазбаша жауап бермесе немесе шағымды ішінара немесе толық мойындағанын куәландыратын әрекеттер жасамаса, Тарап сақтандыру омбудсманына дауды шешу туралы өтінішпен жүгінеді. Сақтандыру омбудсманының дауды мәні бойынша шешуі дауды реттеудің сотқа дейінгі кезеңін сақтаудың міндетті кезеңі болып табылады.
 - Сақтандыру төлемінің мөлшеріне дауласуға қатысты дау туындаған жағдайда Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) сақтандыру төлемінің дауланбайтын бөлігін алуға міндетті, содан кейін осы тармақтың 1) тармақшасында көрсетілген әрекеттерді жасайды.
- 20.3. Келісімге қол жеткізілмеген және дауды сотқа дейінгі тәртіппен реттеу мүмкін болмаған кезде тараптар Алматы қаласы Медеу ауданының сотына (егер даудың бір тарабы жеке тұлға болса немесе) немесе Алматы қаласының мамандандырылған ауданаралық экономикалық сотына (егер дау заңды тұлғалар немесе дара кәсіпкерлер арасында болса) талап-арызбен жүгінеді, яғни шарттық соттылық белгіленеді.
- 20.4. Осы Сақтандыру ережелері мемлекеттік және орыс тілдерінде 2 (екі) данада жасалды және оған қол қойылды. Мемлекеттік тілде жасалған осы Ережелер мәтінінің мазмұны орыс тілінде жасалған осы Ережелер мәтінінің мазмұнына сәйкес келмейтіні анықталған жағдайда, Тараптар орыс тілінде жасалған Осы Ережелер мәтініне сүйенеді.

21. ҚОСЫМША ЕРЕЖЕЛЕР

- 21.1. Сақтандыру шартымен Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін өзге жағдайлар көзделуі мүмкін.

- 21.2. Осы Ережелердің негізінде Сақтандырушы сақтандыру тәуекелдерінің түрлі жинағымен және өзге де сақтандыру ережелерімен, Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін сақтандыру бағдарламаларын дайындауға құқылы.
- 21.3. Сақтандыру шартының мазмұны осы Ережелерге сәйкес келмеген жағдайда, егер бұл Сақтандыру шартында тікелей айтылса, Сақтандыру шартының талаптары қолданылады.
- 21.4. Осы Ережелермен реттелмеген бөлігінде Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасы қолданылады.